

Literatūra

RAŠTIJA
MĖNAS
MOKSLAS

NR. 319

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XII METAI

ANDRIUS VALUCKAS

KLAJŪNO UŽRAŠAI

(Tęsinys)

Mussolinio žentas buvo susikrovęs apie šešiasdešimt milijonų dolerių vertės turtų, bet politinės ambicijos vadovaujamas neteko ir turtų ir gyvybės, vos 41 metų amžiaus. Įdomu, kad karo pradžioje Ciano laimėjo ginčą su Ribbentropu, Vokietijos užsienių reikalų ministriu. Salzburge, "Oesterreichischen Hof" restorane, pietų metu, Ciano buvo nuomonės, kad į vokiečių užpuolimą Lenkijoje Anglija ir Prancūzija atsakys karo paskelbimu. Ribbentropas tvirtino, kad ne, žaibiško karo atveju nei Anglija nei Prancūzija nesuskubsiančios, dėl savo demokratinės santvarkos, ką nors pasakyti, todėl jis pasižada, jeigu būtų Ciano teisybė, nupirkti jam retą senoviškų ginklų rinkinį, bet jeigu Ciano praloš, tai jis turi jam nupirkti vertingus italų dailininkų paveikslus. Kaip matėme, Ciano laimėjo, bet laimėjo ne tik ginklų rinkinį, o ir kulipkas sau į kaktą...

Pagalios ateina ir paskutinis aktas. Hitleris, gegužės 1 dieną nusižudo, kartu su savo žmona, Eva Braun. Sudeginęs jo lavoną, taip pat ir jo žmonos, gegužės 2 dieną nusižudo ir jo propagandos ministeris Dr. Goebbels su šeima. Taip užbaigė gyvenimą Adolf Hitler, 56 m. amžiaus, sulaukęs pilno Trečio Reicho subyrėjimo. Taip žuvo ir jo pranašas Josef Paul Goebbels, 48 metų, kuris sukūrė Hitlerio mitą, tūkstanties metų Trečiojo Reicho mitą, vokiečių rasės pranašumo mitą ir daugybę kitų nesąmonių.

Už kelių dienų, gegužės 7 dieną, Doenitz pasirašė besąlyginę kapituliaciją.

Iš septyniolikos koncentracijų stovyklų pasipylė laisvėn kaliniai. Atsidarė kalėjimų vartai. Daug lietuvių spėjo laiku išsigelti, o jie jau buvo praradę bet kokią viltį. Karo belaisviai ir svetimšaliai darbininkai laisvai viešpatauja, kartais kiek pasiautėdami ar suvesdami sąskaitas su buvusiais žiauresniais nacių pareigūnais. Maisto sandėliai ir kaip kurios krautuvės išplėšiami. Visi pasipuošia savo krašto vėliavėlėmis. Rusai susimeta po raudonos vėliavos ženklą. Bet ne visi, kiti bando įsimašyti į vokiečių tarpą. Jie nenori grįžti Rusijon.

Gegužės 23 dieną nusižudo, vienoje britų belaisvių stovykloje užtiktas, Heinrich Himmler, istorinis Gestapo viršininkas, kurio darbai amžiams bylos apie nacių padarytas žiaurības. Ta svieto pabaisa žuvo, 45 metų amžiaus, be plačios ir įdomios išpažinties, kuri būtų atidengusi tikrai daug paslapčių. Greize nusižudo vietos nacių vadas, vietos vyriausias gydytojas, su žmona. Jie pasekė savo vadą iki pat galo...

Gegužės 25 dieną, nuo kraujo išsiliejimo smagenyse, staiga mirė Dr. Ladas Natkevičius, buvęs paskutinis Lietuvos pasiuntinys Maskvoje, kurio parodymai būtų buvę taip reikalingi Lietuvos bylai. Tas milžiniškas nuostolis Lietuvai atsitiko kaip tik tada, kuomet laisvė nušvito bent tiems lietuviams, kurie suspėjo išsigelti iš Stalino nagų. O tai būta drąsaus vyro, kadais suorganizavusio Geležinį Vilką kovai su lenkais, taip pat giliai mokyto ir patyrusio: nuostolis neapsakomas.

Gegužės mėn. Amerikos Lietuvių Taryba įteikia memorandumą USA vyriausy-

bei dėl pabėgėlių lietuvių traktavimo užimtose Vokietijos srityse. Tas memorandumas daugelį mūsų apsaugojo nuo pačios didžiausios nelaimės, nuo priverstino grąžinimo į Tarybų Lietuvą. Vėlesni įvykiai parodė kaip laiku tas ALT žygis buvo atliktas. Garbė jiems už tai!

IX.

Esame laisvi, bet be susisiekiimo, nes geležinkelio tiltų dauguma yra susprogdinta. Taip kvailai ir tuomet, kada karas jau aiškiai buvo praloštas. Amerikiečių armija turi gerą sunkvežimių susisiekiimą, jai geležinkeliai nėra taip reikalingi, bet civiliai Vokietijos gyventojai, ir pabėgėliai, smarkiai jaučia. Jaučiamės atkirsti nuo pasaulio, bejėgiškai palikti likimo valiai.

Neturtingas kraštas maisto neturi pakankamai, o susisiekiimo stoka tą klausimą paaštrina. Prancūzai, italai ir kiti laimingieji, kurie gali ruošti keliauti namon, nesuka sau galvos. Iš vieno bei kito dvaro sandėlių jie apsirūpino bulvėmis, šiaip maistu ir dabar linksmai dainuoja bei šoka, visu pietietišku temperamentu. Pabaltiečiai atsargesni. Jie negali daryti bet kurių išsišokimų, jie ir nenori. Lietuvių dalis apsirūpino nežinia kokios kilmės taukais, kurių rasta vieno prekinio traukinio vagonuose, ir ant jų kepa bulves. Skonis savotiškas, bet mirti niekas nemirė.

Penktame šimtetyje hunų bangos pasiekė Tueringijos ribas. Tas pavojus priverė, 804 metais, sudaryti Tueringijos gyventojų sąjungą, Tueringische Mark, prieš puslaukinius hunus. Dabar vokiečiai negali jokio pasipriešinimo rusams parodyti. Jie nugalėti ir jų likimas priklauso nuo to, kaip didžiosios valstybės pasidalins Vokietiją, kam atiteks Tueringija. Mes galvojame, kad amerikiečiai nesitrauks iš ten, kur jie užkariavo. Taip bent mes norėtume, bet mano širdyje neramu, keistas traukimas keliauti tuoj pat toliau į vakarus, lyg paukščio traukimas į pietus rudeniui užėjus.

Nugirsta žinutė iš Londono nepalieka jokios abejonės, kad Tueringija teks rusams. Mūsų komiteto atstovams amerikietis komendantas užtikrina, jog amerikiečiai iš čia nesitrauks, bet klausimas, kiek tas komendantas yra informuotas?.. Kiti lietuviai nesijaudina, jie palauksią kol geležinkelio tiltai bus sutvarkyti ir jie galės išvažiuoti kaip ponai. Vieną pavakarį pamatau Greiz miestelio gatvėj žinomo Kuno komunisto veidą, kuris pastebi mane ir bando pasekti kur prisilaikau. Žinau puikiai, kad jis buvo pasitraukęs Rusijon ir dabar galėjo atsibastyti tik su sovietų kariuomene, matyt stovi kaimyninėje Saksonijoje. Toliau man nelieka jokios abejonės — reikia keliaut paskubomis.

Perkraustau turtelį, stengdamasis jį sutalpinti kuprinėje, paimiti vien pačius reikalingiausius daiktus. Ten patenka kelios knygos, džiovintos duonos plutos, cukraus keli svarai, baltiniai ir kojinės. Lašinių jau neliko, bet juos atstoja cukrus. Likę padalinu prieteliams. Susirandu ant tą patį neramuolį, buvusį Lietuvos kariškį, stiprų vyrą, ir mes, atsukę nugaras rytų saulei, patraukiame į vakarus. Mūsų tikslas nueiti kelis šimtus kilometrų beveik tiesiai į vakarus, pasukti per Tueringijos kalnus į pietus, patekti Bavarijon, kuri užtikrintai būsianti amerikiečių zonoje, ir Bavarijos lyguma vėl žingsniuoti į vakarus tolyn.

Kelionės draugas mėgsta rūkyti, o cigarečių nėra, tenka rankioti amerikiečių kareivių numestas nuorūkas pakelėje. Tokių nuorūkų visada daugiau anksti rytą, kol vokiečiai nesuspėjo jų nurankioti, todėl keliamės visada labai anksti, kuomet jau galima įžiūrėti numestas cigaretes ant kelio. Medžioklinė kelionė, cigaretė nuo cigaretės, yra savotiškai įdomi. Prietelius pyksta, kad aš daugiau dairausi į apielinkės vaizdus, ūkininkų sodybas ir nepaisau cigarečių. Jis jau spėjo jų susidaryti atsargas ir jaučiasi kapitalistu, bet nori surinkti galimai daugiau. Sutikti vokiečiai, labai gražiai ir tvarkingai apsirengę, matyt būvę aukšti valdininkai, taip pat lankstosi pakelėje ir medžioja dulkinas nuorūkas — štai, iki ko dasigyveno pasaulio užkariautojai!..

Sustojimo vietose, prie viešbučių ar restoranų, cigarečių nei negalvok surasti, nes jas paime vos spėjus numesti. Piktesni kareiviai tyčiomis numestas nuorūkas su-traiško bato galu, kad jomis niekas nepasinaudotų, gal taip jie daro higienos sumetimais, bet išalkę pypkiai jų judesius palydi aiškiai piktais žvilgsniais. Cigaretė yra kažkokia ypatinga vertybė. Už ci-lą cigaretę visiškai padori vokiečiai atsiduoda jos savininkui, nepaisant nei veido spalvos, nei religijos, nei rasės — kaž kas tikrai baisaus hitleriško išauklėjimo vokiečiams, vieną dieną iš dangaus nukritusių į šios žemės tikrovę... Kadais H. Heine rašė, kad vokiečių moterys, kaip senovės graikų pilys, paimamos tik už auksą, o dabar už cigaretes.

Pietų metu išlismės, nes saulė per daug kepina, ir ieškome valgyti. Mūsų trispalviai ženkleliai pykina tuos, kurie tarpuvaldžio metu nukentėjo nuo svetimšalių, bet kartais ir padeda, nežinia ar iš baimės, ar iš užuojautos, pašeria mus. Vienoj vietoj, restorane, suvalgėme puikius pietus, nes to restorano savininku buvo kaimo seniūnas, amerikiečių paskirtas, kuris stengėsi įrodyti savo neapykantą naciams. Ar ta neapykanta tikra, ar dirbtinė mums nesvarbu, pietūs buvo geri, teisingiau gerų pietų liekanos po iškeliavusių amerikiečių kareivių. Atsidėkodami bandome jį išpėti, kad čia užeis rusai, bet jis žinąs geriau, aukšti amerikiečiai karininkai jį užtikrina, kad čia rusų niekad nebus. Palaimintas žmogaus nežinojimas!..

Bet kartais būdavo blogiau, turėdavome išsėti su tuščiai gurguliuojančiu pilvu. Tuomet įmesdavau, alkiui nuraminti, cukrų pasūdytą džiovintos duonos kriauklę, o gerus pietus pasapnuodavau jau užmiges. Kol yra duonos, tai dar ne badas, bet ją reikia taupyti. Kelionėje nutrūko-me nuo normalaus žinių šaltinio, jaučiame tikros informacijos alkį. Maitinamės tomis menkomis, abejotinomomis ir nepatikrintomis, naujienomis, kurios pasiekia gandų keliu. Pagalios, mums vistiek, kelias mūsų aiškus ir niekas nuo jo nukreipti negali.

Antą kartą teko tikrai gerai užkasti, kuomet gavome nakvynę pas simpatišką ūkininką. Jis pavaišino lašiniaus su kiaušiniene ir įdėjo duonos kelionei. Jam daug aiškinau, kas jų laukia rusams užėjus, kaip juos varys, keliems metams praėjus, į kolchozus, kokia jų tvarka, koks mano patyrimas. Gaila tų ūkininkų, kuriuos Hitleris įtraukė į tokią bėdą. Bet įdomiausia, kad jie anksčiau netikėjo nacių propagan-

(Tasa 2-me psl.)

Klajūno užrašai

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

dai apie bolševikų žiaurumus, netikėjo, nes tuos propagandistus pagavo meluojant kitais atvejais. Jiems teks patirti, kad bent šiuo atveju nacių propaganda buvo teisinga, gal būt net permenka. Bet didžiausi jų visų nelaimių kaltininkai pabėgo nuo atsakomybės nusizudydami, o eiliniai žmoneliai turės atsakyti už kitų kaltes.

Pirmam didesniam miestelyje draugas suranda pažįstamų lietuvių ir šie prikalbina jį likti. Jie sakosi, kad sugebėjo išsaugoti arklius ir rusų pavojui artėjant spėsią laiku išvažiuoti. Jam batai nutrynė kojas, jis pavargo ir leidžiasi įtikinamas. Keliauju toliau vienas. Tai nėra taip malonu, bet aš nenoriu likti pusiaukeleje.

Bet keliai pilni panašių keliautojų. Greit prie manęs prisigretina jaunas vokieukas, gal kokių dvidešimt aštuonių metų vyras, ir mes einame kartu. Jis energingas ir linksmas. Dainuoja vokiškas dainas, pasakoja man apie Tueringiją. Aš neklausiu, kas jis buvo ir kur eina. Jis taip pat per daug nesijodinau manimi, išskyrus mano tautybę. Tas mūsų bendradarbiavimas pasirodė esąs pelningas, žmonės mus greičiau sušelpia maistu, vieni, gal iš užsienio baimės, kiti, gal, iš tautiško solidarumo vokietukui.

Prie mūsų prisiplaka vokiečiai su žmona. Abu pavargę, nes atkeliavę iš Saksonijos. Atrodo, jų kadaise gerai gyventa, nes frau gan kapryzinga kelionės nepatogumams. Ir batukai jai spaudžia kojas, ir maistas netikęs, ir nakvynės blogos. Vargšas vyras stengiasi jai patarnauti, įtikti, bet ji negali susigyventi su naujomis sąlygomis, išsklydusios į pasaulį elgetos dalia, tartum ji tebebūtų kelių tarnaičių apsupta dama. Man ir vokietukui iš Berlyno ta kompanija aiškiai nepatinka, nes jie maisto nesugeba sumedžioti ir mums tenka juos šerti. Prie pirmos progos, kada pavargusi ponitė nuėjo poilsio, mes atsiskiriame nuo jų ir linksmiai patraukiame per kalnus vieni.

Saale upės slėnis skrodžia Tueringijos kalnus ir atidengia spalvingus geologinius sluoksnius, kurie taip gražiai ir vaizdingai byloja apie žemės plutos istoriją, tartum gyvai parašyta knyga. Granitas, porfyras, kreida — tai vis senų senovės liekanos, liekanos iš tų laikų kuomet čia jokio žmogaus nebuvo gyvenama. Dabar tie žemės turtai išnaudojami pramonei, geležies rūdai, kalio druskoms, kobaltui, varinui, kreidai, grafitui, druskai kasti. Čia išsivystė audyklų, stiklo, porceliano, mašinų, popierio, kailių, muzikos instrumentų, cheminės pramonės, lėktuvų, alaus, žaislų pramonė, o pakeleje matome net garsų šokolado fabriką. Dabar, gi, tas visas pramoningas kraštas, su taip gražiais miškais ir kalnais turės patekti rusams, Vokietijos širdis atiteks bolševikams...

Kopiname į kalnus, sukdami į pietus. Mūsų žingsniai lėteja. Ilimės vis dažniau. Vaizdai gražesni vienas už kitą. Uolų spalvos neaprašomos. Žmogus, tokioj aplinkoj, užmiršti viską. Vokietukas, poilsio metu, mėgsta ištraukti iš kišenios liesą knygutę, apie keliasdešimt puslapių ir skaito iš jos, tarsi iš biblijos. Tai vokiškas kiniečio filosofo Lao-Tse poezijos vertimas. Eilėraščiai trumpi, bet tokie gilūs ir prasmingi, kaip tyrų šaltinis!..

Užmiršti, kad tas filosofas gyveno du tūkstančiai penki šimtai metų atgal (604-531 B. C.), nes jo mintys tokios gyvos ir taip tinka šiai dienai, lyg būtų dabar sukurto. *Karas yra klaida*, taip, kas tą ginčytų po paskutinių karų? *Politinės ambicijos yra kvailos* — mes matėme kur nuvedė vadų politinės ambicijos, taip, jis rašė tiesą. *Visata veikia priešingumais* — taip, carizmas išaukė bolševizmą, bolševizmas nacizmą ir fašizmą. Be blogio nėra gėrio, kas gera vienam yra bloga kitam, moralė yra reliatyvus dalykas, — taip, šimtmečių istorija patvirtina jo mintis. *Dangus ir Ze-*

mė traktuoja visus daiktus vienodai, kaip krūmus ir gyvulius, — nesinori žmogui prisipažinti, kad jis tėra tokiuo pat gamtos žaislu, bet taip yra. Buvimas ir nebūtis reikalingi vienas kito, nes tik tuomet įgauna prasmę. *Perdėtas žmogaus veikumas kenksmingas* (Stalino, Hitlerio), geriaus grįžti į didesnę neveiklumą, į gamtą, į primityvų gyvenimą — mes dabar kalnuose kaip tik kvėpuojame tuo primityviu gyvenimu...

Tuo keliu eina ištisos žmonių masės, vieni keliauja iš šiaurės į pietus, kiti iš pietų į šiaurę. Pasimetusios šeimos, pabėgę kareiviai, moterys ir vaikai, tartum tikras Voelkerwanderung — tautų kraustymasis. Atskiros žmogaus likimas ir vargas ištirpsta toje masėje, susilieja į bendrą srovę ir dingsta. — Paklausk kiekvieno pakeleivio ir jis tau papasakos ištisą romaną, dėmesio vertą pergyvenimų vortinę. Jautiesi milžiniško istorinio momento svarbiu liudininku ir bandai tuos įvykius palyginti su jau buvusiais panašiais įvykiais, atkurti juos to meto sąlygomis. Taip, istorija kartoja, tik keičiasi istoriniai kostiumai ir vardai...

X.

Iš kelių tūkstančių pėdų aukštumos nusileidžiame į Bavarijos lygumas, iš kalnuoto, miškingo ir nederlingo krašto į vėlią žemę, iš Martyno Lutherio protestoniškos tėvynės į katalikišką kraštą. Kadaise tarp tų dviejų vokiškų žemių virė religinės kovos, siautė ūkininkų maištai, prakeikimai ir iškeikimai vieni kitų, ta pačia Biblija remiantis, siautė trisdešimties metų karas, o dabar buvo ramu.

Tai senas kraštas. Kiekvienas akmuo turi šimtmetines istorines pasakas. Daug miestų kilę iš senovės romėnų sutvirtinimų liekanų. Jų bažnyčios, rotušės, vyskupų rūmai, kunigaikščių pilys, tai vis mažiausia tūkstanties metų senumo. Žmonės aiškiai skiriasi nuo prūsų, jie didžiuojasi kadaise kariavę su prūsais, jų nuomone ir dabartinių visų nelaimių priežastimi esą prūsai generolai, kurie nesugebėję vykdyti Hitlerio įsakymų, arba tiesiog trukdę jo genialius planus. Jie dabar būsią vėl visiškai nepriklausomi, kaip seniau jų karaliams valdant.

Apie tuos savo karalius jie linksmokos nuomonės. Du iš jų buvę gana demokratiški meilės reikaluose. Vienas jų, Ludwig I, jau senstelėjęs, pradėjo meilės romaną su šokike ir dainininke Lola Montez, vėliau karaliaus pakelta į Lansfield kunigaikštystės luomą, ir prisidėjo prie 1848 metų revoliucinio sąmyšio. Jis buvo priverstas atsistatydinti. Kitas Bavarijos karalius, Ludwig II, per daug išlaidžiai mėtė pinigų menui, puošnioms pilims ir papildė pačią didžiausią nuodėmę — norėjo apsivesti su sveika kaimiete, o ne degeneruota aristokrata. Jo senelis, Ludwig I, bent pasitenkino meiluže, o šitas sugalvojo ištisą revoliuciją, nes tokios vedybos nesančios galimos. Didikai paskelbė jį esant išprotėjusiu, pašalino nuo sosto.

Bavarija tapo respublika beveik tuo pat metu kaip Lietuva, 1918 m. lapkričio mėn., kada socialistas Kurt Eisner sudarė Bavarijos vyriausybę. Komunistų pučas, balandžio 7 d., 1919 m., nužudžius Eisner, tik laikinai davė jiems valdžią, bet greit buvo numalšintas ir būk tai tas pučas davęs pradžią nacių partijai Miunchene.

Mano bendrakeleivis Bavarijoje tuo atsisakė nuo manęs, nes jam nepatiko prie miestų dokumentų tikrinimo užtvartos. Gal būt, kad jis buvo buvęs kareivis, norėjęs išvengti karo nelaisvės. Keliai čia platesni, lygesni, taip pat pilni pabėgėlių vory. Maisto daugiau, bet pabėgėlių per daug. Miestuose suorganizuoti pagalbos punktai, kartais katalikiški ir protestoniški atskirai, kurie šelpia pakeleivius, juos valgydina ir apnakvydina. Kaimų seniūnai turi

savo nakvynių punktus, dažniausia mokyklas, kur gauni nakvynę ir šiltą viršalą.

Susipažįstu su dviem jaunom merginom, krios jaučiasi saugiau mano šešėlyje, gal būt norėdamos, kad ir jas paskaitytų užsienietėmis. Viena jų yra iš Rytprūsių, tėvai žuvę, likusi viena, o antroji kilusi iš Heidelberg dabar einanti namon ir vedantis kartu savo geriausią draugę. Atrodo, kad jos buvo Luftwaffe pagalbininkės, paskutiniaisiais karo mėnesiais mobilizuotos pagalbėti aviacijai atliekant antraeiles tarnybas ir dabar turėtų patekti karo nelaisvėn, bet persirengusios civiliniais rūbais gelbstisi iš tos nelaimės. Kaip toli jos nueis sunku pasakyti.

Viena iš jų gan tyli, bet antroji yra plepi ir turi savotišką nuomonę apie karą. Girdi, buvę per daug priešu, 70 tautų paskelbė karą Vokietijai. Hitleris nenorėjęs tokio didelio karo, jam būtų užtekę Lenkijos, ne, būtų užtekę Danzigo koridoriaus, bet visai be reikalo įsimaigę kiti ir jie esą atsakingi už tuos milžiniškus žmonių nuostolius. Keista moteriškai naciška logika. Aš jai sakau, kad tuo atveju išeitų taip, jog negalima ginti kaimyno, jeigu jį užpuola plėšikas, nes plėšikas tenori apiplėšti, ar nužudyti, tik vieną žmogų, o kada kaimynai subėga jo gelbėti, tai žūva daugia žmonių... atseit, kalti kaimynai, bet ne plėšikas. Ji baisiai supyksta ir nutyla, svarbiausia, kaip aš galįs lyginti Hitlerį su plėšiku!..

Bamberg miestas mažai subombarduotas. Tame vyskupų mieste yra graži katedra, kelios įdomios bažnyčios, senoviška miesto rotušė ir Altenburg pilis. Regnitz upė su Ludwig kanalu sudaro puikų vaizdą, kaip ir miesto parkas, bet nepatinka pabėgėlių talpinimas beveik po raudona vėliava, lyg lietuviai būtų sovietų piliečiai. Jokiu būdu nesinori ten apsistoti, patraukiu toliau į vakarus.

Prie Bad Kitzingen mato daugiau karo pėdsakų. Čia, netoli miesto, miške, buvo turbininių lėktuvų bandymo stotis bei slėptuvė. Buvę ir tankų. Dabar tie visi pabūklai išmėtyti kas sau, lėktuvai apgadinti, gal ir sąmoningai, kad nepatektų priešiui paskutinės karo paslaptys. Esą, tie lėktuvai buvę geri pakylant, labai greitai, geri kovose su kitais lėktuvais, bet nusileidžiant būdavo dažnų nelaimių, todėl juos reikėję dar tobulinti. Karas nutraukė tą darbą ir kas nors tęs jį toliau.

Kelias įdomus ir gražus, beveik Main upės pakrantėmis. Daug laukinių rožių ir šiaip nematytų krūmų. Tas viskas sudaro visiškai kitokį vietovaizdį kaip Lietuvoje. Wuerzburg miestą pasiekiu vėlai vakare ir, kito pakeleivio patartas, užeinu nakvynę į katalikų pagalbos namus. Jie ten palaigydina ir apnakvydina, neklausdami nei tautybės, nei religijos, nei iš kur ir į kur keliauni. Mūrai senoviški, jie matė daugelio karų aukas ieškant prieglobsčio bei apsaugos. Išeinu iš ten tikrai patenkinatas.

Randu lietuvių koloniją, politinio Lietuvos centro užuomazgą, kur pasidalinu naujienomis, sutinku pažįstamus ir mirkau Main upėje tikrai žiauriai nutrintas kojas. Stebiuosi pats, kaip per tokį trumpą laiką sukuriau pėsčias tiek kilometrų. Reikės kelių dienų kojom atgaivinti. Čia pamatau veidus tų žmonių, kurie buvo skaitomi senai žuvusiais Hitlerio kalėjimuose. Jie suvargę, nervingi, kiek piktoki savo tarpe, atskirti nuo šeimų ir bando sužinoti apie jų likimą. Pailsėjęs iškeliuonu su vienu pažįstamu kaiman, apsigyvent pas ūkininkę, padedant jai dirbti.

Darbas nėra lengvas, karštis didelis. Tenka daug kaupti kalvų pašlaitėse vynuogėms žemę ruošiant. Atsigerti duoda taip vadinamą "most", vyno girą, kuri gana stipri ir neblogas botagas čiulpti iš darbininko jėgas. Bavarija žinoma savo alumi, Miunchenas ir Kulmbach, savo vynu.

Klajūno užrašai

(Atkelta iš 2-ro psl.)

sūriais, apyniais ir mėsa. Ūkininko darbas labai mažai mechanizuotas, net stebiesi kaip viskas senoviška ir primityviška.

Po karo surankiotame Vlike darbas nei-na sklandžiai, iškyla karštų asmeninių nesusipratimų, ir man tenka grįžti į Wuerzburg, kad Vlike atstovaučiau liaudininkų partiją. Sutinku, iki paaiškės iškilę nesusipratimai, galvodamas, jog tam užteks, daugių daugiausia, kelių savaitių. Žmonės išėję iš kalėjimo, buvę vienos bylos dalyviai, beveik visada turi kuo priekaištauti vienas antram, įžiūrėti silpną laikyseną, ar net blogą valią. Reikalas nemalonus.

XI.

Wuerzburg buvo nemenka kariška tvirtovė, todėl ją stipriai apgriovė lėktuvų bombardavimai, teisingiau vienas stiprus puolimas. Miesto centras sugriuvęs ir išdegęs, kaip kur stypso vien sienų liekanos, buvusios įmantrios baroko stiliaus statybos liudininkai, su viena antra užsilikusia šventojo arba pusnuogės moteriškos statula. Franconia vyskupų tūkstmetinė buveinė pilna sugriautų bažnyčių — katedros, iš vienuolikto amžiaus, prabangiškų vyskupų rūmų, kurio teliko šis tas iš sienų ir kiemo bei sodo puošmenų, keletas koplyčių, tikrai senų, miesto rotušė, Neumuenter bažnyčia, iš vienuolikto amžiaus, Marienbergo vyskupų pilis, su alaus bravoru ir vyno varykla, garsusis universitetas, iš šešiolikto šimtmečio, su garsiu medicinos fakultetu ir taip pat žinomas visam pasauliui iš Wilhelm Roentgen, 1895 m., X spindulių atradėjo, kas faktiškai padėjo toliau tyrinėti atomą. Dabar jo vietą težymi vien paminklinė lenta, išlikusi sveika nuo bombardavimo. Keletas tiltų jungia abiejose Main upės pusėse išmėtytą miestą, kurių tarpe tikrai vertas dėmesio, liūtų tiltas — Loewenbruecke — papuoštas gražiomis statulomis.

Toje griuvusių krūvoje yra sveikų priemiesčių, kurių viename įsikūrė Vlikas. Svarbiausiu ir skubiausiu Vliko darbu buvo supažindinti amerikiečių, anglų ir prancūzų okupacines kariuomenes Vokietijoje su lietuvių pabėgėlių atsiradimu, jų problemomis ir padėtimi, nurodant, kad mes nesame sovietų piliečiai ir nenorime grįžti į pavergtą kraštą. Be to, kiekvienu metu atsirasdavo tuoj pat spręstinių klausimų, įvairių nesusipratimų, kurie atimdavo daug laiko. Praktiška didžiausio darbo našta buvo ant V. Sidzikausko ir dviejų vertėjų — Avietėnaitės ir Kamantausko — pečių. Visi jutome, kad klydome nesimokindami savo laiku anglų kalbos. Latviai tuo atveju buvo daug praktiškesni.

Amerikiečiai buvo neblogų norų (išskyrus sąmoningus komunistus, kurie mums kenkė kiek tik išmanydami), bet neturėjo jokio supratimo apie Europos problemas, apie šimtmetines tautų intrigas, nes jie negalėjo suprasti kaip Amerikoje visos tautos — rusai, lenkai, lietuviai, vokiečiai, italai, anglai ir t.t. gali sugyventi taikoje, o čia, Europoje, yra nesutaikomi priešai. Išeinant iš to, jiems buvo neaišku, kodėl žmogus nenori grįžti Rusijon, rusų okupuoton Lietuvon, Latvijon, Estijon, ar Lenkijon, nes, matyt, tu ką nors blogo padarei prieš mūsų draugus ir prietelius rusus, buvai mūsų priešų vokiečių draugu, vadinasi vertas susilaukti užtarnautos bausmės. Sovietų karininkai, gi, mokėjo kaip prieiti ir aiškinti savo susidomėjimą pabėgėliais, ypač, kad pagal Jaltos sutartį jie turėjo tam ir teisės. Buvo ir tokių kitų tautų karininkų, kuriems terūpėjo turėti "good time" Vokietijoje ir jie nesuko sau galvos kaž kokiomis ten problemomis. Jie sėdėjo kojas ant stalų iškėlę, o visus reikalus tvarkė vertėjos vokiečiai, gan dažnokai buvusios aršios nacės.

Tokiuo metu partinės kovos sumažėja, bet galutinai neišnyksta, ypač kada jos surištos su asmeniškais ambicijomis, o kar-

tais net dėl neteisingo kitų norų įvertinimo ar nepasitikėjimo, pav. aš pasiūliau Vlikui sudaryti emigracijos reikalams tirti komisiją, ir į tą mano rimtą pasiūlymą vienas veikėjas, labai padorus ir rimtas žmogus, reagavo beveik isteriškai: aš atsisakęs nuo minties bet kada grįžti Lietuvon, Vliko pareiga visus galimai ilgiau išlaikyti Vokietijoje, kad prie progos visi organizuotai grįžtume Lietuvon ir jis prašas tą mano pasiūlymą būtinai užprotokoluoti... Pasikarščiavo, žmogelis, be reikalo.

Blogą išpūdį padarė ir intrigos prieš Vliko pirmininką prof. J. Kaminską. Kol darbas buvo tikrame pagrindyje, kol grėsė Gestapo areštas ir mirtis, tai dėl to posto tam tikros grupės nekovojo, bet dabar, tokiame pavojui praėjus, atsirado būtinai norinčių Vliko pirmininką pakeisti. Žinoma, niekas nėra amžinas, pirmininkai gali būti keičiami, bet klausimas buvo iškeltas labai nerimtų priekaištų formoje, kas atrodė kaip bandymas asmeniškai užgauti užsitarnavusį asmenį.

Prie to prisidėjo ir tai, kad Vliką steigiant, per neapsižiūrėjimą, buvo pagrindan paimta vadistinė 1938 metų Lietuvos konstitucija. Dabar buvo būtina grįžti prie demokratinės 1922 m. konstitucijos, bet kai kurios grupės užsispyrė su tuo nesutikti. Iškilo Vliko krizė, keturios grupės atsisakė dalyvauti posėdžiuose. Kelios savaitės užtruko, kol visi sutiko pasirašyti po naują deklaraciją. Krizė buvo likviduota, pasirašė visi, nors ir išsikalinėdami, jog mes pasirašome, bet...

Būdavo ir linksmesnių momentų. Taip, Vlikan atvažiavo su įvairiomis politinėmis kombinacijomis, Dr. P. Karvelis. Pažinojusieji jį tuoj paskubėjo paaiškinti mums, kad jis esąs kiek skūpokas su pinigais, nemėgstant bet kam ką nors duoti. Vliko nariai ir Vliko svečiai pietus valgydavo bendrai. Kalbos tuomet būdavo linksmos, be įtempimo, visi atsikvėpdavo, nes nereikėjo taip sverti kiekvieno žodžio, galvoti ką apie išsprūdusį žodį pamanyti kiti, arba kaip jį aiškinti po šimto metų istorikai. Dr. Karvelis pasakojo linksmus anekdotus ir baigiantis pietums apdalino visiems po didžiulę kriaušę. Mes buvome nustebę ir tiesiog pritrenkti tos netikėtos dovanos ir dar iš Dr. Karvelio, su pašaipą žiūrėdami į tuos, kurie apie jį neseniai pasakojo istorijas. Bet vos spėjus mums nuoširdžiai Dr. Karveliui padėkoti ir užbaigt valgyti, jis ištraukė iš kišenės rūpestingai surašytą sąskaitą ir mums pasakė:

— Kriaušė kaštuoja po penkias markes, prašau sumokėti tuoj pat!.. — ir mes sumokėjome po penkias markes kiekvienas. Mūsų nuomonė apie Dr. Karvelį, kaip apie gabų finansistą labai sutvirtėjo.

Luebecko apilinkėse atpažintas ir sumintas Richard Šveicer, buvęs aukštas vokiečių saugumo policijos, — Sicherheitsdienst, — pareigūnas Lietuvoje. Yra keletas žmonių, kurie labai norėtų asmeniškai su juo pasikalbėti, senus laikus "prisiminti", kada jis juos koliojo ir tardė. Prie jo rasti keli lietuviškais pavardėmis pasai — su lietuviais kovojo, bet nuo arešto gelbėjosi lietuviškais dokumentais... Suimtas buvęs Pabaltijo general komisaras Heinrich Lohse ir Latvijos komisaras Otto Drechsler.

Juozo Vilimo žiniomis Austrijoje, Griepkirchen apilinkėje, amerikiečiai pareikalavo, kad lietuviai per dvi valandas pasiruostų grįžti Tarybų Lietuvon. Pasisekė atsikalbėti, bet atskirus asmenis, lietuvių ir estus, išvežė nežinoma kryptimi, gal perdavė rusams... Belaisvių stovyklose esą lietuvių, kurie prievarta buvo paimti vokiečių kariuomenės ir jų padėtis sunki.

Hofheim apskrityje, netoli Wuerzburg, Landratas įsakė visiems pabėgėliams, kilusiems iš Sovietų Rusijai priklausančių sričių, birželio 29 dieną susirinkti vienon

vieton ir iš ten jie bus išgabenti atgal. Tame įsakyme aiškiai išvardinti pabaltiečiai, lietuviai, latviai ir estai, tad kilo didelis susijaudinimas ir triukšmas. Paveikus amerikiečius tas įsakymas buvo atšauktas.

Nesangiausia lietuvių padėtis Prancūzijoje, esą išvežtų atgal, kiti laikomi stovyklose. Lietuviai gelbstisi pabėgimu ar užsirašydami į svetimšalių legijoną. Jau apie šimtas lietuvių vyrų patapo legijonieriais. Didesnė jų dalis spruko iš Vokietijos Prancūzijon, tikėdamiesi ten rasti daugiau laisvės ir saugią ateitį, o surado generolo Charles De Gaulle visapusiškai sovietams pataikaujančią vyriausybę, nes De Gaulle labai piktas ant anglų, dalinai ant amerikiečių ir stengiasi susibičiulianti su Stalinu. Tokiose sąlygose tarptautinės pabėgėlių teisės paaukojamos aukštesnei politikai...

Jozas Rudokas, buvęs vokiečių kalinys, mirė džiova. Kaltinamas vienas lietuvis, kuriam buvo pavesta pasirūpinti sunkiai sergančiuoju, bet jis nieko nepadaręs. Jeigu taip tikrai būtų, tai baisiai liūdna, nes Rudokas tardant laikėsi pasiutusiai kietai, neišdavė nei savęs, nei kitų, nors galėjo išvardinti tikrai daug pavardžių. Mušamas, ieškant jautriausių vietų visame kūne, tylėjo, guminių lazdelių smūgiai per padus neišspaudė nė žodelio, pakabinimas ant užpakalyje surištų rankų jo nepalaužė — jis pasirijo mirti vienas, be palydovų, pasirijo parodyti ką lietuvis gali... Tokiose kalinimo ir tardymo sąlygose gavo kaulų džiova.

San Francisco konferencija, Jaltos susitarime numatyta, praėjo kaip ir tikėtasi (balandžio 25 — birželio 26): daug tuščių žodžių, bet maža realios naudos, tuo labiau, kad tuos pat žodžius sovietai suprantą vienaip, o vakariečiai kitaip. Naujai įsteigta UN, arba Jungtinių Tautų, organizacija turėtų duoti pasauliui amžiną taiką, bet bus gerai, jeigu ji bent leis išvengti karo tarp mažų tautų. Blogiausia, kad jos pagrinduose įvesta veto teisė, kuri būtų gera tik tuomet, jeigu visi nariai būtų džentelmenai, o tuo tarpu, toli gražu, ne visi tokiais yra... Lietuvos-Lenkijos bajorišką respubliką taip pat buvo liberum veto teisė, bet ji paprastai buvo panaudojama blogiems tikslams. Amerikos Lietuvių Tarybos atstovai, William Laukaitis, William Kvetkas ir generalinio štabo pulkininkas Kazys Grinius, aktyviai veikė konferencijos dalyvių tarpe.

XII.

Išsimėčiusiems lietuvių pabėgėliams surišti, jų reikalus bendrai ginti, rūpintis švietimu, sportu, menu ir kitais reikalais yra įsteigta Lietuvių Sąjunga. Parnuošti ir išsiuntinėti įstatai. Lietuvių Sąjungos valdybą sudaro: Pijus Dambrauskas, Jurgis Krikščiūnas, Stasys Lūšys, Jonas Paplėnas, Mykolas Tolišius, Jonas Vilkaitis ir Mykolas Židonis. Stebėtinu lietuvių pedagogų atsidavimu dygsta lietuviškos mokyklos, kursai, vaikų darželiai, net kalbama apie universitetą. Dainuojame ir šokame svetimiams ir sau. Amerikiečių karių tarpe mūsų dainos ir liaudies šokiai randa didelio įvertinimo, padeda nugalėti sovietinių intrigų pinkles. Anglai vertina šalčiau, o vienas jų laikraštपालाईकिस net parašė, idėjęs lietuviško tautinio ansamblio nuotrauką, kad tie patys veidai šoko ir šypsojosi neseniai vokiečiams... parašė tikriausią netiesą, bet, matyt, anglai nelinkę mums pripažinti daugiau teisių kaip kad vokiečiai, jie buvo linkę visiškai paaukoti Lietuvą Stalinui ir tik amerikiečių užsispyrimas, Amerikos Lietuvių Tarybai budinti, sulaukė juos nuo to žygio.

(Bus daugiau)

SKAITYKITE IR PLATINKITE
NAUJIENAS

Švedams prohibicija paskandinus

Gerti tai geria, bet Bakcho nebedievina

Jau pusmetis laiko, kaip švedai atgavo teisę gerti, kiek paneša arba pinigų turi. Pirmosiomis dienomis po prohibicijos panaikinimo skaitydavome spaudos pranešimuose, kad švedai išgėrė visą alų, kad spirito varyklos nepajėgia pagirdyti trokštančiųjų, kad tarp policijos klientų pačią didžiausią dalį sudaro nusigėrę piliečiai ir pan.

Paskutiniuose pranešimuose jau kalbama apie girtavimo atoslūgį, apie išikaušusiųjų areštų mažėjimą ir apie pastovesnį svaigalų suvartojimą. Jis esąs 50% didesnis, kaip prohibicijos, tiksliau, pusiau-prohibicijos laikais.

Užgintas vaisius gardesnis

Prohibicinė sistema didžiai pakenkė švedų ir net švedžių vardui užsieny. Kaimyninėse valstybėse, kaip Norvegijoje, Danijoje ir pačiame kontinente apie išikaušusį žmogų sakydavo, kad jis "girtas, kaip švedas". Ne vien švedų jūrininkai, bet ir pirkliai, turistai, menininkai, žurnalistai, atsidūrę drėgnose šalyse, gerdavo daugiau, negu kiti, nes namuose degtinė buvo uždraustas vaisius. Pasienio gyventojai traukdavo savaitgaliais į Norvegiją, Daniją, Suomiją dažnai vien tik tam, kad pasigerių už praeitį ir ateitį.

Užsieniečiai, turį priėjimą prie savųjų degtinės šaltinių (atstovybių, konsulatų), gana lengvai išigydo švedų draugystę ir meilę vien tik gėralų pagalba. Merginos, net padorios moterys iš visuomenės, kitą dieną su pasididžiavimu pasakodavo draugėms apie vakarykštį pobūvį pas tokį ir tokį užsienietį, kur stalas buvo apkrautas gėrimais, ir dar tauriaisiais prancūzų konjakais ir škotų viskėmis.

Prisigerti tokiais sąlygomis reikėjo didelio apsukrumo, sugebėjimo. Kartais bernai šlitiniuodavo tyčia gatvėmis, vos porą stiklelių išlenkę. Tegu kiti pavydi, tegu mano, kad jie turi ryšių su užsienio diplomatais. Prohibicinėje sistemoje nereikėjo gėdytis per daug išgėrus. Tuo galėjai tik didžiulotis ir turėti pasisekimo.

Švedų knygų knyga

Prohibicinis laikotarpis, užsitęsęs apie 30 metų, nebuvo visiškai sausas, kaip, sakysim, Amerikoje. Per mėnesį švedas gaudavo, jei jis rimtas, padorus, 2-3 litrus degtinės, suaugusi moteris — litrą.

Turtingesnieji pirkdavo daugiau vyno, kuris nebuvo suvaržytas. Alų gaudavo tik 2-3 laipsnių. Stipresnį alų, kaip "Three Crowns", švedai paragaudavo tik užsieny, nes jis būdavo skiriamas vien eksportui.

Švedijos gyventojas paso galėjo ir neturėti, jei jis nevažiuoja į užsienį. Bet kiekvienas turėjo knygelę degtinei

gauti (motbok). Ją vadindavo biblija, knygų knyga ir panašiais aukštinančiais vardais.

Degtinės pirkimas nebereiskė teisės, o pilietinę pareigą. Mėnesiui baigiantis, neturtinogesni žmonės pirkdavo savo normą net už skolintus pinigus. Kaipgi, jis turi nusipirkti savo dvejetą ar trejetą litrų, nes kitą mėnesį praleistosios normos nebegausi.

Blaivininkų pelningi metai

Blaivininkų sąjūdis, galėjęs primesti švedams šitokią tvarką, nebuvo grįstas vien kilniomis idėjomis.

Uždarbis iš savo degtinės normos buvo svarbus akstinas kovoti už prohibicinės sistemos palaikymą. Ir kodėl ne. Padorus, negerias pilietis lengviau gaudavo pilną normą (3 litrus), negu tas, kuris jaučia nuolatinį troškulį. Ką darydavo blaivininkai, atlikę savo pilietinę pareigą, nusipirkę per mėnesį tuos 3 litrus degtinės? Jie pardavdavo juodojo rinkoj už trigubą kainą. Gaunamo uždarbio pakakdavo sumokėti 3-4 kambarių buto nuomą. Tad kodėl tokiems nešaukti, tegyvuoja Bratto sistema ir šalin laisva degtinė.

Dr. Ivan Bratt

Prohibicijos sistemos kūrėjas, Dr. Ivan Bratt, buvo vis tik didelis idealistas. Jis mirė prieš keletą mėnesių, beveik kartu su savo sistema.

Jis buvo turtingas Stockholmo gydytojas, sielojosi socialinėmis problemomis ir kankinosi dėl žalos, kurią degtinė daro žmonių sveikatai ir liaudies gerovei.

Alaus ir degtinės varyklos priklausė privačioms kompanijoms, žiūrinčioms tik savo pelnų. Ką daro Dr. Bratt? Jis perka vieną varyklą po kitos, paima į savo rankas visą šalies degtinės gamybą, kad išjungtų iš jos pelno motyvą, nes jam pelnas visiškai nerūpėjo, o tik žmonių gerovė, kaip jis ją suprato.

Vėliau jis savo privatų, idėjiniais tikslais sukurtą degtinės monopolį perleido kontroliuoti valdžiai, sudarydamas su ja Vyno ir spirito centrinę bendrovę.

Žmonių sekimo įstaiga

Monopolinė vyno ir spirito bendrovė paėmė į savo rankas ne tik visos šalies svaigųjų gėrimų gamybą, bet ir jų pardavinėjimą, prijungdama prie to ir importuotųjų gėralų prekybą.

Vyno ir spirito centralė arba Sistemet, kaip ją švedai vadindavo, išaugo į pačią biurokratiškiausią piliečių sekimo įstaigą.

Iteikus prašymą gauti "knygų knygą" (motbok), Sistemet visų pirma paimdavo visas policijos turimas žinias apie degtinės prašytoją. Paskui papildydavo kartoteką pranešimais iš savivaldybės, vietos pasto-

4 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, JUNE 23, 1956

riaus, kaimynų ir kitokių pranešimų.

Paaiškėjus, kad žmogus yra girtuoklis, arba skolingas valdžiai, arba krautuvėms, arba privatiems žmonėms, Sistemet atsakydavo, kad, deja, degtinės negausi, pirma sutvarkyk savo finansinius reikalus.

Sistemet kontora Stockholme kartą išsikvietė vieną estų pabėgėlį, gavusį leidimą pirkti per mėnesį litrą degtinės. Estas pirkdavo pačią geriausią degtinę, Napoleono konjaką, apie ką krautuvė suteikdavo smulkias žinias.

"Ar ne geriau būtų pasitenkinti švediška degtine?" — pradėjo pamokslą Sistemet tarnautojas estui. — "Mums teko patirti, kad jums sunku sumokėti buto nuomą, atsiliekatė". Pabaigai tarnautojas visiškai atvirai pasakė, kad neturtin-gas estas nebegaus ir švediško

litro, jei neatsisakys pirkęs prancūzišką konjaką.
(Tęsinys 5 psl.)

Padėkime artimiesiems Lietuvoje ir Sibire

Siunčiame į Lietuvą, SSSR teritorijas ir visą Europą pilnai apmokėtus angliškų medžiagų, avalynės, maisto ir vaistų užsakymus, parinktus iš katalogų, taip pat išsiunčiame ir įkainuojame vietoje siuntėjo supakuotus siuntinius. Labai pigūs pas mus užsakomi vaistai. 60 gm streptomycino ir 50cc penicilino tik \$37.30 siunčiant ekspresu iš Anglijos. Lietuviškas ir sąžiningas patarnavimas.

Dirbame 6 dienas: 9—6 val.
PATRIA GIFT PARCEL CO.
3741 West 26th Street
Chicago 23, Ill.
CRawford 7-2126
(Skelb.)

LIETUVIŲ TAUTINĖS KAPINĖS

8200 So. Keane Ave., Oaklawn, Illinois

Prašome aplankyti mūsų kapines ir apžiūrėti kelių tūkstančių lietuvių pasirinktas vietas. Lengvomis sąlygomis duodame paskolas pirmiems morgičiams. Neimame komisijos. Platesnių informacijų telefonuokite:

GRovehill 6-5078

LIETUVIŲ ENCIKLOPEDIJA

didžiausias lituanistikos žinynas, lietuvių kultūros paminklas.

Iš suprojektuotų 20—21 tomo aštuoni jau išspausdinti, kiti rengiami. Redaktoriai visą LE ruošimo darbą pagal atskiras raides pasiskirstę iki galo.

LAIKAS ISIGYTI, nes nuo VIII tomo LE spausdinama **TIK PRENUMERATORIAMS.**

LENGVOS SĄLYGOS: įmokėjusiems bent už vieną tomą, visi išėjusieji tomui siunčiami iš karto. Likusios sumos mokėjimas išdėstomas užsisakiusiam priimtinomis dalimis. Vieno tomo kaina J. A. V. \$7.75, visur kitur \$8.00.

Užsakymai siunčini šiuo adresu:

J. Kapočius, Lietuvių Enciklopedija
265 C. Street, South Boston 27, Mass.

Paskubėkite — atsargos ribotos!

Visų rūšių apdrauda (insurance):

gyvybės, sveikatos, automobilių, namų ir kt. Parūpiname apdraudas jauniems vairuotojams. Naujiems automobiliams gauname 4% paskolas. Žemos premijos. Lengvos išsimokėjimo sąlygos. Atstovaujame senas, patikimas draudimo bendroves. Prieš drausdamiesi kitur teiraukitės pas mus.

JONAS KUTRA,
GEN. APDRAUDŲ BROKERIS

2405 West 51st Street
WALbrook 5-5030 arba REpublic 7-7321

MOVING

APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS

IS TOLI IR ARTI
(Nauji dideli trokai - Naujaisi krovimo irankiai)
(Ilgų metų patyrimas - Pigūs ir sąžiningas patarnavimas)

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. WALbrook 5-9209

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Siunčiame dėvėtus ir naujus drabužius, medžiagas, vaistus ir maisto produktus. Senus ir naujus daiktus priimame ofise. Muitai apmokami čia, gavėjas neprivalo mokėti jokių mokesčių. Pristatymas garantuotas. Drabužiai, maistas ir vaistai gali būti viename siuntinyje iki 20 svarų. Mes taip pat siunčiame batų. Geriausios rūšies medžiagas ir audinius siunčiame tiesiai iš Anglijos. **MŪSŲ ĮSTAIGA YRA:**

TEDDY'S SHOES

krautuvėje, 2130 West Cermak Road Chicago 8, Illinois
T. JEDRZEJAK—Platesnių informacijų telefonuokite FRontier 6-0433.
Istaiga kasdien atdara nuo 9:30 iki 5:30. Pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 8:30 P. M. Nereikia tartis dėl atvykimo.

(Tęsinys iš 4-to psl.)

Stikliukas, kitas prie valgio

Restoranuose (Europos prasmė), norint gauti 2 stikliukus degtinės ir stiklą grogo, reikėdavo būtinai valgyti.

Bet ir taip dar būdavo visokių nuostatų, nepalankių stikliuko vartotojui. Atėjus lunčo, reikėdavo laukti būtinai 12-tos valandos, o sekmadieniais — pamaldų laiko pabaigos, kol atnešdavo, kas priklauso pagal įstatymą.

Niekam nebūdavo paslaptis, kad žmonės, pavalgę viename restorane, eidavo į kitą, žinoma, ne dėl valgio, bet dėl tų poros stikliukų. Restorano durininkas ir vyresnysis patarnautojas pirma savo budriu žvilgsniu tirdavo, ar svečiai jau nėra išgėrę. Drunkometrų, deja, nevartojo. Jau iš tolo nuo restorano būdavo išmintinga susilaikyti nuo juokavimo ir garsaus kalbėjimo; geriausia būdavo eiti, kaip iš laidotuvių. Tuomet lengviau prasprukdavai pro tyrinėtojus ir gaudavai vietos atsisėsti.

Kiekviename restorane būdavo nustatytas minimumas, už kiek reikia paimti valgyti, kad gautum degtinės normą. "Minimumas" paprastai likdavo nepaliestas. Turint reikalo su geresne publika, patarnautoja maisto minimumo ir nebenešdavo, o prirašydavo prie sąskaitos, tik dėl Sistemet kontrolierių akių, jog nebuvo paduota degtinė be maisto.

Be Al Capones palikimo

Švedija gali džiaugtis ir dėkoti savo žmonių ir įstatymų dabotojų patriotiškumui, kad prohibicijos laikmetis neišugdė padugnių gaivalų.

Naminės degtinės pasigaminavo tik vienas kitas, atokiau gyvenęs ūkininkas, ir tik savo reikalam. Alkoholikai, tiesa, gerdavo ir denaturatą, bet jei ką gaudavo pirkti juodojoje rinkoje, būdavo tik blaivininkų pardavinėjami literiai, na ir kiek kontrabandinės degtinės iš Suomijos, Skandinavijos kaimynų, o po karo ir iš komunistinės Lenkijos.

Per tuos 28 prohibicijos metus nesusikūrė luomas, kuris būtų vertęs nelegalios degtinės gamybos ir prekybos ir kuris, šiam bizniui pasibaigus, ieškotų panašaus pelningo pragyvenimo.

Kas geria, nevairuoja

Griežtai laikosi tvarkos ir automobilių vairuotojai. Prohibicijos metais, kada restoranuose už išplėsto laikraščio būdavo galima užtikti Sistemet agentą, sekantį kiek patarnautojai duoda svečiams degtinės, ypatingas seklių dėmesys būdavo nukreiptas į automobilistus.

Švedijos restoranuose dažnai galima matyti kaip pav. kompanija iš dviejų porų, trys geria, o ketvirtojo stikliukas stovi ant stalo apverstas, net neliečiamas. Tai to, kuris vai-

ruos automobilį, važiuojant namo.

Negailestinga yra tvarkos laužytojams ir policija. Apie išsipirkimą iš policininkų negali būti ir kalbos. O teisėjas pagautą girtą vairuotoją pasiunčia 6 mėnesiams į kalėjimą.

Anglų Kalbos Pamokos

K. GINEITIS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
Telefonas: HEmlock 4-8037
(3-čias aukštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.).
Duoda prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

— Mažieji lietuviai tremtyje nori mokytis. Padėk jiems savo aukais!

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROvehill 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemei.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasi-
rinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materialų.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

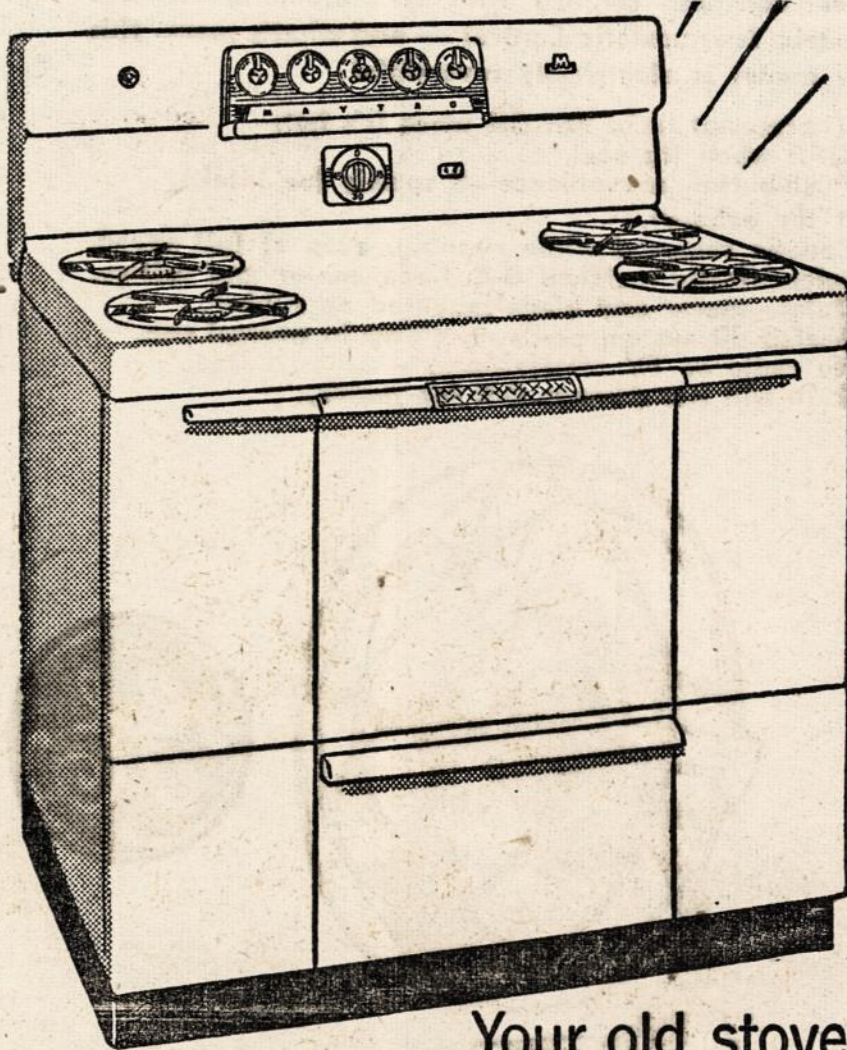
3039 SOUTH HALSTED STREET
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

Tel.: VICTORY 2-1272

High style comes
to your kitchen
in the beautiful

New Maytag Gas Ranges

Your old stove
may make the down payment!

JUST THINK!

up to \$60.00
trade-in on a
magnificent
New 1956

MAYTAG
RANGE

Reg. price \$244⁹⁵
Less trade-in \$60

Only \$184⁹⁵

MODEL 204SC

AMERICAN FURNITURE AND RADIO STORES

1523 N. Milwaukee Ave.

HUMboldt 6-5000

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Vyras su auksine ranka

Tas Hollywoodas, kuris buvo prieš 25 ar 30 metų, jau išnyko. Niekas nepamatys čia kino-žvaigždės, vaikštinėjančios Sunset ar Hollywood bulvarų šaligatviu. Ar išdidžiai praskriejančios atviru liuksusiniu automobiliu. Hollywoodas pasidarė paprastu miesteliu, kuris tik gyvena ano meto garbe ir prisiminimais. Ir, sakoma, niekas taip nebūna nusivylęs savo nesėkme, kaip turistas entuziastas, kuris atvyksta čia pamatyti kino žvaigždžių ir pajusti jų gyvenimo romantiką. Jis tepamato tik seno gyvenimo pėdsakus.

Štai tas namas, kur kadaise gyveno Chaplinas. Už užvertų vartų ir susiglaudusių žaliatvorių ten gyvena kažin koks komersantas. Štai tas kalnas, ant kurio išdidžiai stovėjo "sakalo lizdas", — ten gyveno Rudolfas Valentino. Dabar iš "sakalo lizdo" perdirbtas apartamentinis namas...

Liuksusinė Paryžiaus imitacija "Moulin Rouge", kur pastatymų ekstravagancija pralenkia Paryžių. Bet ten... nesilanko dabartinės kino žvaigždės.

Kino žvaigždės, kaip ir kino prodiuseriai, jau sudemokratiėjo, atsisakė to apsisupimo garbe ir originalumu, kuriuo, kaip pusdieviai, — suposi senieji. Juk žinoma, kad garsioji Teda Bara, anais laikais, įpuolė isterikos priepuolį, kada apie ją reporteriai parašė, kad ji apetitingai valgė... dešras su kopūstais, o ne paukščių liežuvelius.

Taip žengia susidemokratinimas per kino viršūnes; ką mes matome ir... iš lietuviškos spaudos. Mūsų laikraščių reporteriai, p.p. J. Kaributas ir A. Gustaitis, ne tik pasišneka su tais vardais, kuriuos žino pasaulis, bet net ir "fotkes" nusitraukia. (Nors tai nėra įprasta amerikiečių spaudai, kur reporteris pasitenkina tik interview'jamojo nuotrauka).

Neseniai su dideliu patosu palydėta žinia, kad garsusis Hollywood'o pastatas "Hollywood Hotel" bus nugriautas, ir jo vietoje pastatyti biznio raštinių namai. O tas viešbutis, tai pusė senojo Hollywood'o. Ten, kaip muziejuje, išlaikyti kambariai ir salės, kur pažymėta, kurioje vietoje nuolatos valgė ar sėdėdavo senieji, jau išnykusieji kino pusdieviai.

Vienok retos ir labai romantiškos figūros retkarčiais dar sutinkamos ir moderniajame Hollywood'e. Iš jų viena — tai Frank Sinatra. Kas nežino, kad jis mėgsta savo draugams išmesti dovanėlių. O ta dovanėlė — Cadillac automobilis. Frank atsisakė nuo milžiniškų pinigų apmokamos sutarties tik dėl to, kad kai kurias scenas ten reikėjo kartoti po du ar tris kart. Jis tevidina tik

kartą!

Tas lietas ir iš išvaizdos menkutis žmogelis, prieš dešimtą metų dar ir plokštelių įdainavimo kumyras ir yra vyras su auksine ranka (juk Cadillac'us dovanoja!).

Tai jis veža visą "Vyras su auksine ranka" filmą. Ir tai rolė, sukurta lyg jam vienam. Mes nerandame aktoriaus, kuris sugebėtų tikriau už jį atlikti to narkotikais palaužto

vyro vaidmenį.

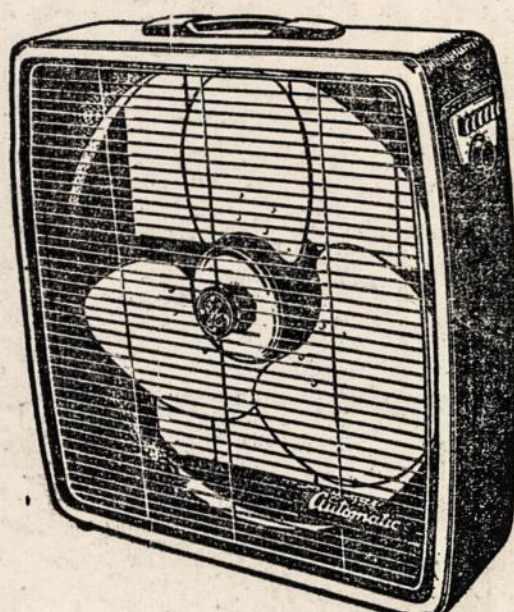
Gabus džazo muzikantas, morfinistas. Sugebąs gerai dailinti kortas slaptoje kortavimo landynėje. Jis uždirba pinigą suleriavimu ir čia pat tuos pinigus išleidžia narkotikams. Jis stengiasi pasitaisyti, nusi-kratyti narkotikais, bet jau prarado savo valią. Lengvutis "pedlerio" pašvilpimas, kuris reiškia, "duosiu morfijaus", sukrečia jį (ir žiūrovą), jis netenka valios, ir kaip užhipnotizuotas seka žmogų, kuris jį žudo, bet duoda narkotiką.

Filmoje, žymesnėse rolėse,

dar yra E. Parker ir K. Novak. Tos abi gabios aktorės, tačiau toli atsilieka nuo šurprios ir paprastos F.Sinatros vaidybos.

Filmo siužetą yra stiprus fonas. Valkatynas, su landynėmis, abejotinos doros naktiniu klubu, atidaryti per naktį "salūnai"... Baisi, pašlyjusi tokio kvartalo gyventojų minia. Bet viskas tai nėra sutirštinta, perdėta, ar netikra. Tai yra šurpus tikrojo valkatyno gyvenimo kėsnis, su siaučiančiais jo gyvenimo interesais ir siekais.

Filmas pilnas atsargių pasi-
(Tęsimys / pusl.)

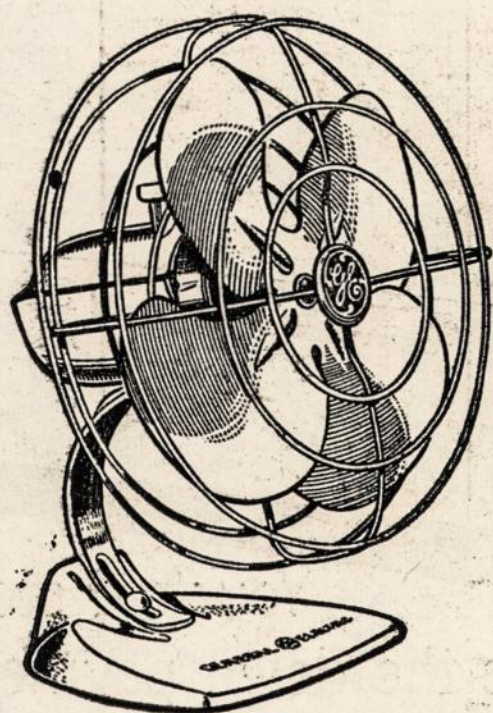
NEW G-E DELUXE AUTOMATIC WINDOW FAN MODEL W-4

Electrically Reversible!
Push-Button Control!

Portable! Three Speeds Each Way!

Here's the ultimate in portable window fans! It provides constant comfort with an automatic General Electric Thermostatic Control — and what's more, this new model is electrically reversible!

- Thermostat turns fan ON when it's hot, OFF when it's cool.
- Push-button convenience—3 speeds for intake, 3 for exhaust.
- Can be reversed while running, even at full speed.
- Scientifically matched G-E blade, motor and orifice.
- Quiet—motor and blade mounted on rubber.
- Sealed oil system needs no oiling in normal use.
- No radio or TV interference.
- Rain will not damage G-E fan motor.

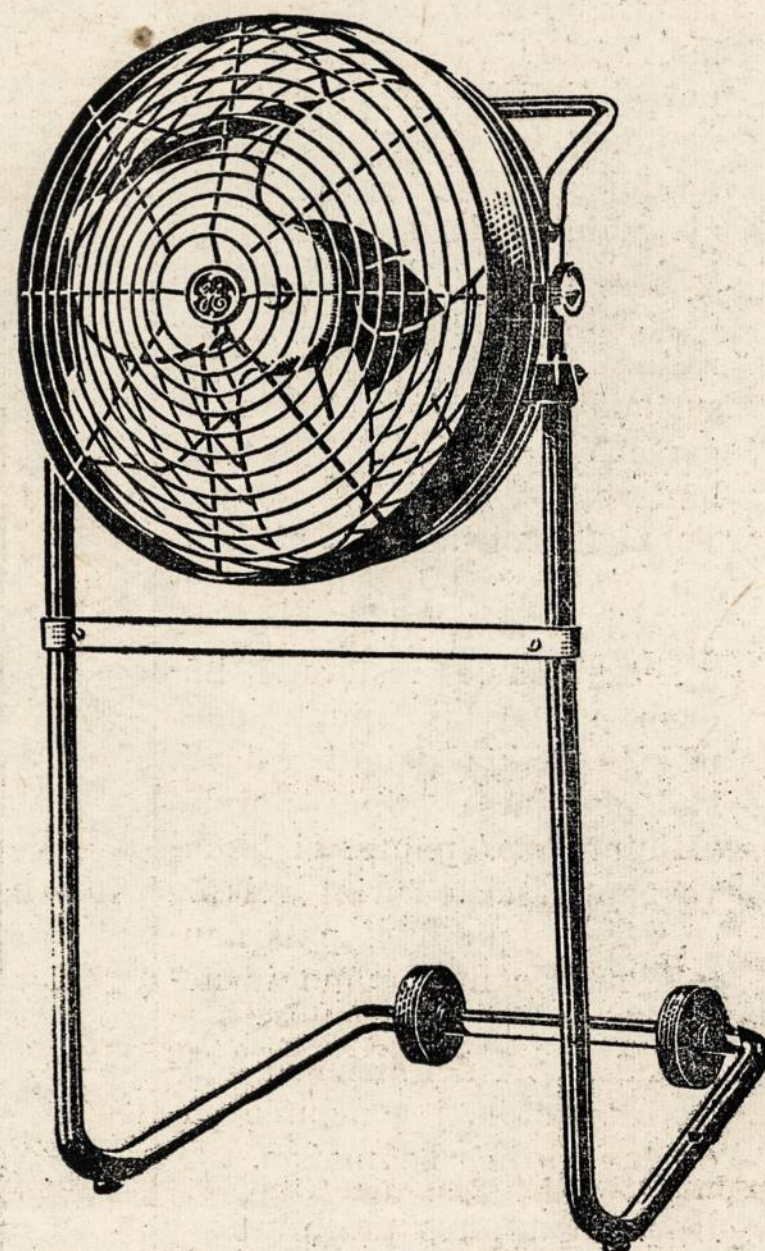

G-E OSCILLATING FANS for Home or Office

10" Model S107 — Comfort at Low Cost

Outstanding bestsellers year after year, these attractive fans are packed with all the features developed in G-E's 69 years of fan experience.

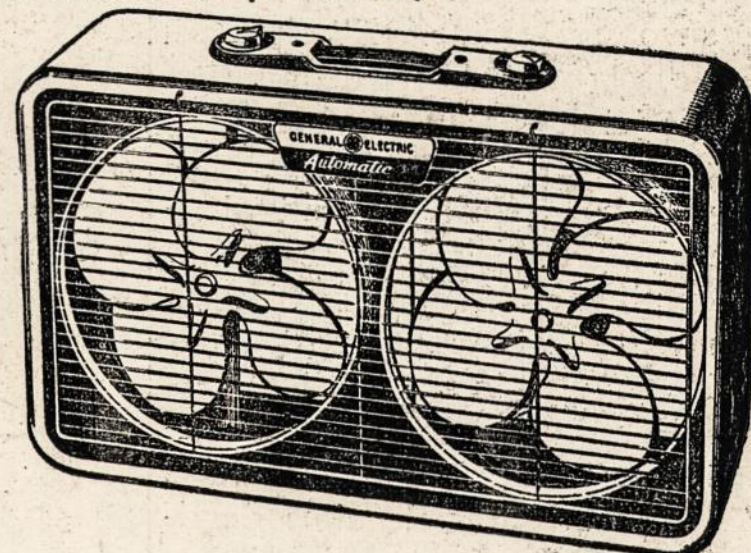
- Oscillating or not—at the turn of a knob.
- Quiet motor mounted on patented rubber hub.
- Oscillating mechanism and motor completely enclosed.
- Sealed oil system needs no oiling in normal use.
- Handy bracket for wall mounting.
- Stable, durable steel base.

NEW G-E ROLL-AROUND FAN MODEL P-1

It's Mobile! It's Versatile! It's Adjustable!

Here's the last word in versatility—a powerful 20" G-E fan mounted on an attractive stand that will roll easily from room to room, and adjust to any height from 3 to 5 feet. Set it next to any window, to exhaust hot, stale air or to bring in cool fresh outside air. Or use it as a powerful circulator or floor fan. Easily the most versatile fan you can buy!

GENERAL ELECTRIC TWIN FAN VENTILATOR

For Automatic Cooling!
Portable! Reversible!

For around-the-clock comfort, simply set the thermostat control. When the temperature rises, the fan turns ON; when the temperature drops, the fan turns OFF:

- Fan can be easily reversed in window.
- Narrow depth cabinet — only 7 3/8".
- Scientifically matched G-E blades, motors, and orifices.
- Quiet motors and blades mounted on rubber.
- Three speeds—choice of gentle to robust breezes.
- Sealed oil system needs no oiling in normal use.
- Rain will not damage G-E fan motor.
- G-E Five Year Written Warranty.

GLASER'S APPLIANCE and FURNITURE CO.

5115-5123 SO. KEDZIE AVENUE

Prospect 6-1790

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Tęsinys iš 6-to pusl.)

beldimų į stipriai uždarytas duris; nuolatinio lakstymo pačiusiais landynių laiptais; susižvalgymo, kur vienas ir kitas susipranta nesakomą mintį; filmas pilnas valkatyno gyvenimo neprasmiškumo, dvasinio skurdo, slėgiančios purvinių miesto užkampių nakties.

Nors režisūros inoriu, filmas turi panašumą į "happy ending", mes negalime tikėti tuo. Moteris, kuri nesuprato savo vyro, negyveno su juo jo siekiais, eiti pirmyn džazo muzikanto karjeroje, nepalaikė jo kovoje su narkotikų manija, filmui baigiantis, nusižudo. Prie jo stovi kita moteris, kuri myli jį prasmingiau ir kuri, mes tikime, stengsis jį išvaduoti iš narkotikų manijos. Bet jau anksčiau matėme, kad tos pastangos jam buvo tuščios; kad mažos tik nesėkmės atveju, jis tuojau ieškojo palaimos apsisvaiginime. Tai yra be vilties žuvęs žmogus.

"Vyras su auksine ranka" yra didelis filmas, nes liečia didelę problemą ir sprendžia ją sukrečiančiu efektu. Nors ir žymima reklamose, kad tai nerekomenduojama vaikams, bet paaugusiam jaunimui tai verta matyti, ir tuos faktus verta žinoti. Filme nebuvo pigaus žaidimo su problemos dviprasmiškumu, bet parodytas baisus kelio galas, kuriuo nueina narkotikų vartotojas.

Spaudoj buvo puolimų prieš tą filmą, tartum parodyti tikrą to baisaus gyvenimo skeveldrą, nenaudingą, dargi žalingą visuomenei.

Pigūs kritikanai, nemato, kad kiekvienam filme iš "Western", ar kriminalinio pamušalo, ekrane vaizduojamos žudynės. Žmonės žūna lengvai, nušauti tai lengva, kaip ranka sumoti. Mes dažnai net esame liudininkai, kad jaunieji žiūrovai patenkintai klykauja, kada nepageidaujamas filmo veikėjas, griebdamasi už krūtinės, griuna peršautas, ar perdurtas durklo... To nepastebima, ir dėl tokių filmų, nedama prie kas parašo: nerekomenduojama vaikams. Kaip tik vaikams statoma visi tie "western", kur neišvengiamai per filmą nužudo tuziną ar daugiau žmonių.

Tas faktas rodo vietos kritikos nuovokų siaurumą ar veidmainystę.

Kaip savo laiką "Come Back Little Sheba!" ar dabar "I'll Cry Tomorrow", sprendžia alkoholio baisumo pasekas, taip ir "The Man with a Golden Arm" kelia aiškų dar baisenę visuomeninę problemą. Ir kelia ją tinkamu būdu: be žaismo su ta problema, bet baisiame tos problemos pjūvyje.

Mes tačiau vis dar pasigendame formalaus gerbimo tų autorių, kurie pirma knygos formoje iškelia problemą, kurią vėliau nuperka filmo produktoriai. Taip premijuotame

7 — NAUJIENOS CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 23, 1956

filme "Marty", autoriaus vardas buvo tinkamoje pagarboje. Bent raidžių didumo ekrane požiūriu. Šiame filme, pastatytame taip pat pagal žinomą romaną, autoriaus vardas tik blyksteli neįskaitomomis raidelėmis. Gi aktorių, o ypač pinigų investuotojų į tą biznį vardas (toks nereikšmingas!) švyti stambiausiomis raidėmis. Apgailėtinos produseriaus pretenzijos, bent ekrane akimirkai švysteli savo vardo raidėmis greta vaidybinio meno kūrėjų, nustelbiant šį kartą tikrą to veikalo kūrėją, autorių.

Atvirkite "N-na"

BIZNIO IR FINANSŲ PATARĖJAS

Pirkdamas ar parduodamas prekybos įstaigą, organizuodamas ar padidindamas įmonę ar kokį biznį, pasitark su

**WILLIAM J. DRAKE
-DRAGŪNAS**

85-03 Wareham Place,

JAMAICA, N. Y.

Tel. Jamaica 6-7272

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

Our "Gold Tag" Deal Tops 'Em All!

"Family Size" 12 cu. ft.
FRIGIDAIRE REFRIGERATOR

Now at our Thrifty
**"GOLD TAG"
PRICE!**

Manufacturer's
suggested selling price

\$366.95

Our "Gold Tag" price
to you

EASY TERMS

Model FDS-120-56

Look at the size—look at the name—look at the price! This big stunning 1956 Frigidaire offers the latest show-stopper styling—"once-a-week-shopping" convenience—plus all these "big price" features!

Zero-Zone Food Freezer with 49-lb. capacity • Roll-to-You Shelf • Twin Porcelain Hydrators • Handy Stor-

age Door • Cycle-Matic Defrosting (completely automatic!) in refrigerator section.

All this—at a whopping big saving to boot! Come in and see what you save!

COME IN NOW!

SOLTIS HOME APPLIANCES AND FURNITURE

WEST 51st STREET

Tel. HEmlock 4 - 7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

Kultūros Kongreso Garbės Komiteto nariai

Be anksčiau paskelbtų, JAV ir Kanados Lietuvių Kultūros Kongreso Garbės Komiteto nariais sutiko būti: Alto vicepirm. A. Olis, Alto sekr. "Naujienu" red. dr. P. Grigaitis, Kauno Vytauto Didžiojo universiteto buvęs rekt. prof. J. Gravrogas, Kauno konservatorijos direkt. prof. V. K. Banaitis, Klaipėdos konservatorijos direkt. prof. J. Žilevičius, ALRK Federacijos pirm. dr. A. Damušis, Ateitininkų Federacijos vadas S. Sužiedėlis, lietuvių kult. mecenatas prel. P. M. Juras, JAV LB Kultūros Fondo pirm. J. Kreivėnas, poetas J. Aistis, "Aidų" žurn. red. rašytojas A. Vaičiulaitis, komp. ir dirig. J. Kačinskas, dirig. Vyt. Marijošius, dail. prof. Ad. Galdikas, Lietuvos operos kūrėja ir sol. Vl. Grigaitienė, solistas Aleks. Kutkus.

Sutikimo proga rašo:

Jonas Aistis: Prašau priimti mano širdingiausius sveikinius ir geriausius linkėjimus Lietuvių Kultūros Kongresui. Kultūrą, tautos kultūrą kuria ne vieni tiesioginiai mokslininkai ir menininkai, bet lygia dalia ir tie, kurie meno ir mokslo pasigenda, priima ir palaiko.

Prel. P. M. Juras: Neabejoju, kad šis kilnus, bet sunkus Tamstų žygis atneš daug gražių vaisių. Gražios idėjos sunkiai realizuojamos be finansinės paramos. Prie savo sutikimo ir pritarimo pridėdau čeku. Telaimina gerasis Viešpats visus Tamstų žygius bei darbus.

J. Žilevičius: Širdingai dėkoju ir laikau didele garbe būti šio istorinio įvykio dalyviu.

S. Sužiedėlis: Nuoširdus dėkui už teikiamą Ateitininkų Federacijai garbę.

Vl. Grigaitienė: Labai malonu, kad prisimenate mane. Linkiu Kultūros Kongresui gražiausio pasisekimo.

BCV inf.

I Lietuvą - Rusiją ir kitus kraštus

galima pasiūsti suvamas, rašomas mašinas, akordeonus, foto aparatus, laikrodžius ir kit. prekes. Smulkias informacijas gausite pas J. Karvelį, 3322 S. Halsted St., Chicago, Ill. Tel.: YA 7-0677.

P. S.: Svarbi naujiena, pas Karvelį atvyko šveicarų mokyklos laikrodininkas, kuris nustačius patikrina laikrodžio eimą nemokamai. (Sk.).

TRAFICANTE BROS.

JUST IN TIME FOR
GRADUATION DAY

**SHEAFFER'S
Special
SNORKEL PEN**
only \$7.95

Here's a gift that keeps you remembered! A Snorkel Pen writes smooth as satin... fills clean and easy by drinking the ink through the filling tube. Genuine palladium-silver point for extra-long wear.

Sheaffer's new
slim pencil
to match.

See the big
selection
now at

Traficante Bros.

2301 W. TAYLOR STREET
TAYLOR 9-9100

759 SO. CALIFORNIA AVE.
SACRAMENTO 2-0301

Open Monday and Thursday Evenings

Vyrai gali pasirinkti tarnybą

Primenu visiems jauniems vyrams, kad High School baigusieji gali pasirinkti vieną iš 87 techninių mokyklų pirmą, negu jie bus prisaikdinti karo tarnybai, — pareiškė Master Sergeant Anthony Bujanowski, kuris vadovauja Armijos ir Aviacijos Rekrutavimo Įstaigai, esančiai 1831 Blue Island Avenue.

Rekrutavimo Įstaiga dabar yra atdara pirmadienio ir ketvirtadienio vakarais iki 9:30 P. M., kad dirbantieji arba kitais dalykais užimti jaunuoliai galėtų į ją užteiti ir pasiteirauti. Informacijų taip pat galima gauti, jei patefonuosite TA 9-2242.

DR. ANNA BALIUNAS

AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAİKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: akdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus. Ofiso telef.: PROspect 8-3229 Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEŽIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8 tiksliai antradieniais ir penktadieniais. Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas. Rez.: 3241 WEST 66th PLACE Phone: REpublic 7-7868

DR. PETER BRAZIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antrad. nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tiksliai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų. Trečiadienį pagal sutartį.

Rezid. tel.: STEwart 3-4511
Ofiso telef.: YARds 7-1166

DR. J. GUDAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-ros gatvės
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val. kasdien. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais nuo 1 iki 4 po pietų

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAIŽIUNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4055 ARCHER AVENUE
(Kampas Archer ir California Ave.)
VAL.: 2-4 po pietų ir 6-8 vakare. Šeštadieniais 2-7 p. p. išskyrus sekm.

DR. A. JENKINS

PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvis Gydytojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų ir 7:30-9 vakaro
Trečiad. ir šeštad. uždaryta
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska

AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAİKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą, išskyrus trečiadienius ir šeštadienius. 2422 W. MARQUETTE ROAD

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Ave., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro. Trečiadieniais uždaryta. Šeštadieniais 12-4 val.

Butas: 1526 So. 49th Ave., Cicero Ill.

Ofiso telefonas: LAFayette 3-3210

Jei neatsiliepiate šaukite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS

GYDYTOJA IR CHIRURGE
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30 Daily afternoons.
Vakarais: pirmad., antrad., ketvirtad. 6-8:30 Trečiadieniais tik susitarus

Dr. A. Valis - Labokas

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonas: DANube 6-1125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro. Šeštadieniais 1-4 val. po pietų.

Dr. Julia Monstavičius

GYDYTOJA IR CHIRURGE
Moterų ir vaikų ligos
10748 SO. MICHIGAN AVE.
Tel.: PU 5-6766
Nakti skambinti rezidencijon.
1653 W. 103rd St., Beverly Hills
Tel.: BEVERly 8-3946
Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po pietų kasdien, išskyrus trečiadienius Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val po pietų.

Telef. ofiso: PROspect 6-2240

Rezidencijos: PROspect 6-4732

DR. A. MACIŪNAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
5700 SO. WOOD STREET
(Prieš Southtown ligoninę)
Priėmimo val. (tik pagal susitarimą): 2-4 kasdien ir 6-8 pirmad. ir penkt. Šeštadienį 2-4 val. po pietų. Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

DR. CONSTANCE

O'BRTIS

PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only.

Dr. Juozas PAUKŠTYS

DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p. 7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12. Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namų CE 3-7786

DR. STRIKOL

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8. Ser. Subat. ir Nedėl. tik susitarus. Ofiso telefonas: YARds 7-4787 Namų telef.: PROspect 6-1930
Jei neatsiliepiate viršutiniai telefonai, šaukite Midway 3-0001

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896

Rezid.: LAFayette 3-1172

DR. P. STRIMAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų. Šešt. 2-6 val. popiet, išskyrus šeštad.

Garsinkitės "N-nose"

8 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 23, 1956

DR. VYT. TAURAS

TUPČIAUSKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos.
Ofisas ir rezidencija: 2410 W. 51st St. (antras namas nuo Western Ave.)
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro, antrad., treč. ir penkt. 6-9 v. v. ir šeštad. 2-4 val po pietu.

DR. V. P. TUMASONIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
CHIRURGINĖS LIGOS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVENUE
Rezid. telef.: PROspect 6-8484
Val.: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.

DR. J. VAITAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak. Šeštadieniais 10-2.
Ofiso ir buto telef.: OLYmpic 2-1381

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400

Dr. Ona Vaškevičius

(VAŠKEVIČIŪTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo 6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet, trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742

DR. V. VILEIŠIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvių)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val. Šeštadieniais 2-4 val po pietų. Sekmadieniais uždaryta.

DR. BRUNO J.

ZUBRICK'AS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6400 SO. KEDZIE AVE.
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak., trečiad. ir sekmad. pagal susitarimą.
Telefonas: HEMlock 4-7899
Namų tel.: HILLtop 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.

ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Bandažai. Speciali pagalba Kojoms (Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1. ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, O. D.

tikrina akis, pritaiko akinius, keičia stiklus ir rėmus.
Telefonas: YARds 7-7381
Pirma: Vakarais nuo 6 ir 9 val. Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietų. Treč. ir sekmad. pagal susitarimą. 4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago

DR. G. SERNER

LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829

Pritaiko Akinius Kreivas Akis Ištaiso. Ofisas ir Akinių Dirbtuvė 756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8. Trečiad. nuo 10-12; penktadienį 10-2. Šeštadieniais 10-2 val. po pietų.

Dr. Kazimieras

MICHEL

Optometristas - Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis. Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius. Išgydo kreivas akis be operacijos. Įdeda netikrą — artificialę aki pagal sveiką. Praktikuoja per 39 metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YARds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro. Tikrinu klausą ir pagelbėju neprigirdintiems.

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris esti priežastimi galvos skaudėjimo, svaigimo arba aptemimo, nervuotumo, skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau trumparegystę ir toliaregystę. Prirengiu teisingai akinius. Visuose atsitikimuose egzaminavimai darom su elektra, parodancia mažiausias klaidas. Speciali atyda kreipiamų mokyklos vaikų VALANDOS:

Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro. Šeštadieniais iki 4 val. vakaro. Trečiadienį ir sekmadienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

Prisimenant prof. dr. Juozą Bagdoną

(1866.IV.6 — 1956.VI.8)

Jeigu norėtume nors ir trumpai papasakoti apie mirusio š.m. birželio 8 d. prof. dr. Juozo Bagdono nuveiktus darbus Lietuvos naudai, tai vistiek tektų gana daug parašyti. Aš čia tik labai trumpai apibūdinsiu tuos jo nuveiktus darbus, kuriuos labiausiai prisimenu.

Dar būdamas pradžios mokykloje aš buvau girdėjęs iš savo tėvo, kad jo geras pažįstamas dr. J. Bagdonas, kuris taip pat mokėsi Marijampolės gimnazijoje, jau esąs rusų žandarų suimtas (1897 m.) ir pasodintas Kalvarijos kalėjime už draudžiamų tais laikais lietuviškų raštų platinimą. Kadangi mano tėvas irgi prisidėjo prie tų slaptų lietuviškų raštų platinimo, tad visada stengdavosi tokios rūšies „nusiakaltėliams“ kuo nors padėti. Pirmoje eilėje buvo stengtasi tokiems kaliniams padėti visokio maisto daviniais, nes mano tėvui arti gyvenant nuo Kalvarijos tokius dalykus lengviau būdavo atlikti. Dr. J. Bagdonui teko tada tik kelis mėnesius išsėdėti kalėjime, bet išeinant iš kalėjimo turėjo būti padėtas užstatas — 300 rublių, tai buvo tais laikais didelė pinigų suma.

Dr. J. Bagdonas savo veikloje visada turėdavo tamprius ryšius su dr. V. Kudirka ir dr. K. Grinumi bei kitais tos rūšies veikėjais. Tad visiškai suprantama, kad ir dr. J. Bagdonas buvo rusų žandarų stropiai sekamas. Kai jis buvo paleistas iš Kalvarijos kalėjimo, tad po kiek laiko gavo pranešimą iš rusų žandarmerijos, kad esąs ištremiamas trejiems metams į Viatkos guberniją. Bet dr. J. Bagdonas, nenorėdamas būti ištremtas, pabėgo į Mažąją Lietuvą (į Prūsiją). Taigi Naumiestį, kur dr. J. Bagdonas pradėjo 1892 m. gydytojo praktiką, turėjo apleisti.

Maž. Lietuvoje, arba Prūsijoje, dr. J. Bagdonas nenuleido rankų ir visokeriopai stengėsi, kad lietuvių spaudos draudimas būtų panaikintas ir apskritai kad Lietuva išgautų daugiau laisvių. Vos pasirodžius dr. Jono Basanavičiaus „Aušrai“, dr. J. Bagdonas, dar būdamas tada tik moksleivis, jau tapo josios bendradarbiu. Kai užsiėmė gydytojo praktika Naumiestyje (vėliau pavadintame — Kudirkos Naumiestyje), dr. J. Bagdonas uoliai bendradarbiavo — „Varpe“, „Ūkininke“ ir taip pat Amerikos „Vienybės Lietuvninkų“. Kurį laiką dr. J. Bagdonas redagavo „Varpą“ (1899—1902 m.), o taip pat ir „Ūkininką“ (1904—1905). Reikia čia pasakyti, kad dr. J. Bagdonas, bendradarbiaudamas tuose laikraščiuose, arba juos redaguodamas, pasirašinėdavo įvairiais slapyvardžiais, kurių turėjo, rodos, daugiau kaip 50. Iš Maž. Lietuvos dr. J. Bagdo-

nas buvo nuvykęs į Angliją, kur padėjo susiorganizuoti lietuvių draugijoms. Paskui dar kurį laiką gyveno Prancūzijoje ir Šveicarijoje. Kai 1900 metais Paryžiuje buvo ruošiamas vadinamoji pasaulinė paroda, tai dr. J. Bagdonas toje parodoje suorganizavo gražų lietuvišką paviljoną, kuris buvo tiek išpūdingas, kad daugeliui įvairių kraštų lankytojams įtikinamai parodė, jog lietuvių kalba nėra žlugusi, jog lietuvių tauta trokšta, kad rusų uždėtas lietuvių spaudos draudimas būtų nuimtas ir pati lietuvių tauta galėtų laisvai gyventi.

Dr. J. Bagdonas visada būdavo drąsus veikėjas. 1902 m. rudenį jis slaptai buvo atvykęs į Lietuvą ir dalyvavo slapta lietuvių demokratų partijos suvažiavime. Tik 1903 m., kada jis buvo Vokietijos teritorijoje, vokiečių žandarams jis pasirodė kažko įtariamas, bet dr. J. Bagdonas turėjo tada kitokį asmens liūdijimą, būtent Amerikos lietuvių Lelio, ir vokiečių žandarų jis buvo paleistas.

Kai 1905 m. kilo Rusijoje revoliucija, ir žmonės gavo šiek tiek laisvės, o taip pat ir lietuviškos spaudos draudimas buvo nuimtas, o vadinamieji politiniai nusikaltėliai buvo amnestuoti, tada ir dr. J. Bagdonas grįžo į Lietuvą ir apsistojo Vilniuje 1906 m. Čia Vilniuje kurį laiką (rodos, vienus metus), dr. J. Bagdonas redagavo „Lietuvos Ūkininką“, valstiečių liaudininkų savaitraštį. Taip pat sugrįžęs į Lietuvą aktingai dalyvavo lietuvių organizacijose.

Kai 1914 m. kilo I-sis Pasaulinis karas, dr. J. Bagdonas buvo mobilizuotas ir paskirtas Vilniaus karo ligoninės vyr. ordinatorium. Ši ligoninė 1915 m. buvo iškelta į Maskvą, kur man pačiam, tada gyvenusiam toje Maskvoje, teko keliolika kartų susitikti su dr. J. Bagdonu; ir jis pareiškė man, kad, nors ligoninėje turis nemažą darbo, bet vistiek bendradarbiaujas pabėgėlių (arba tremtinių) spaudoje: „Lietuvių Balse“ ir taip pat „Santaroje“, kurios redakcinėje komisijoje ir man pačiam teko kurį laiką būti.

1918 m. dr. J. Bagdonas sugrįžo į savo numylėtą Naumiestį. 1919 m., kada susiorganizavo atstatytos Lietuvos įvairios įstaigos, dr. J. Bagdonas tapo Sveikatos Departamento direktoriumi ir turėjo jau gyventi Kaune. O kai susiorganizavo Lietuvos universitetas, dr. J. Bagdonas tapo jo profesoriumi ir netrukus parašė keltą medicinos srities knygą, kaip pvz.: Įvadą į bendrąją mediciną ir kt. 1923.XI.21 — 1924.IX.1 prof. J. Bagdonas bu-

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 23, 1956

vo medicinos fakulteto dekanas.

Dr. J. Bagdonui taip pat daug rūpėjo, kad žmonės be reikalo patys neardytų sau sveikatos per daug vartodami alkoholinių gėrų. Todėl jis suorganizavo vadinamąją L. Blaivinimo Sąjungą, kuri nemaža žmonių išgelbėjo nuo pražūties.

Paskutinis pasaulinis karas privertė dr. J. Bagdoną, kaip ir daugelį kitų žmonių, apleisti Lietuvą. 1951 m. pabaigoje jis atvyk su šeima į Ameriką ir apsistojo Clevelande. Teko man jį aplankyti. Jo žmona papasakojo man, kad Vokietijoje, kur jie gyveno, netikėtai sprogsi ore amerikiečių bomba keliolika žmonių tiek su-

kontuzijo, kad kelias dienas jie negalėjo atgauti sveikos sąmonės, o josios vyrui tiek paveikė, kad daug ko ir šiandien negali atsiminti. Ir teisybė, aš pats turėjau pasisakyti, kas esu, ir tik tada galėjo jis mane prisiminti. Žinoma, jaunesnio žmogaus tokios bombos sproginimas nebūtų galėjęs taip paveikti. Bet kai aš paklausiau, kaip sekėsi jam 1900 m. organizuoti Paryžiuje parodą lietuvišką paviljoną, tai jis gana smulkiai ir ryškiai viską papasakojo.

Trumpai sakant, prisimenant dr. J. Bagdono, sulaukusio 90 metų, visą veiklą nejučiomis pajunti savo širdyje nupintą amžino atminimo vainiką.

Naujausias Nešiojamas Vėsintuvas

Atvėsina kambarį, darbovietę ar automobilį

Kainuoja

tikrai

\$39.95

Turime įvairios rūšies kitų vėsintuvų.

DIDŽIAUSIAS PASIRINKIMAS ĮVAIRIŲ BALDŲ.

Duodame prekes išmokėjimams. — Lietuvių valdoma įstaiga.

FELIX A. RAUDONIS, NELLIE BERTULIS, sav.

ROOSEVELT FURNITURE COMPANY

2310 WEST ROOSEVELT ROAD

Telefonas: SEeley 3-4711

Krautuvė atidaryta sekmadieniais nuo 11 iki 4:30.

GINIMES LIETUVOJE LAUKIA JŲSŲ PAGALBOS. Jūs galite jiems pasiūlyti GARANTUOTĄ SIUNTINĮ su drabužiais, avalyne, maistu arba vaistais per seniausią kanadišką eksporto firmą.

J. KAMIENSKI - JANIQUE TRADING CO.

CHICAGO, ILL. — 2314 W. CHICAGO AVE. Tel.: BR 8-6780

PITTSBURGH, PA. — 2013 E. CARSON ST. Tel.: HU 1-5759

MINNEAPOLIS, MINN. — 44 E. HENNEPIN AVE. Tel.: FE 6-2330

Drabužius galima siūsti ir naujus ir dėvėtus. Jūsų giminėms nereikės mokėti jokių maitų: viską sumoka siunčianti firma. Visų siuntinių pristatymas adresatams garantuotas. Drabužiai, maistas ir vaistai gali būti viename siuntinyje. Pradedant 1956 metais didelė nuolaida daiktams, užsakomiems Anglijoje.

Atdara kasdien, nuo pirmadienio iki šeštadienio, nuo vidurdienio 12-tos iki 8 vak.

NELAUKITE — RYTOJ GALI BUTI PERVELUI!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokero, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išliks, neturėsite jokių nemalonių.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET

KAMBARYS 1843

Telefonas Central 6-5265

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY

PEARL ASSURANCE COMPANY

LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY

MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.

MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY

AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.

MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

LIETUVIŲ DĖMESIUI!

NEWARK'E ATIDARYTAS OFISAS SIUNTINIAMS GABENTI Į SSSR

I UKRAINĄ, LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ IR KITUS KRASTUS.

Siunčiame maisto produktus, naujus ir dėvėtus drabužius, medžiagas, vaistus ir t. t.

SIUNTINIAI IŠSIUNČIAMSI 48 VALANDŲ BĖGYJE.

— Siuntėjui įteikiamas pašto pakvitavimas apie išsiuntimą. —

— Siuntiniai pristatomi gavėjui 7-8 savaitę bėgyje. —

Siuntiniai, siunčiami oro paštu, pristatomi 7-10 dienų bėgyje.

Siuntėjas gauna asmenišką gavėjo pakvitavimą.

VISI SIUNTINIAI SIUNČIAMSI SU JAU APMOKĖTU

MUITU, IR PRISTATYMAS GARANTUOJAMAS.

SIŪSKITE SIUNTINIUS GIMINIEČIAMS!

Ofisas atdara kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais nuo 9 val. ryto ir 4 val. po pietų.

Reikalaukite katalogų. Rašykite rusiškai arba angliškai.

Netoli Pensilvanijos geležinkelio stoties Newark'e.

PACKAGE EXPRESS CO.

314 MARKET ST.
NEWARK, N. J.
Mitchell 2-2452

Kur dingo lietuvių tautos kariški šokiai?

Yra duomenų manyti, kad lietuviai savo charakteriui būdingus šokius šoka apie du tūkstančiai metų. Tai laikas, apie kurį visa eilė tautų tik svajoja.

Savo laiku Lietuva buvo galinga karinė jėga. Kaip tokia ji turėjo stiprios įtakos ne vien kaimyninėms, bet ir tolimesnėms valstybėms, nors apie tai teturime trupininius duomenis. Mūsų "Malūnas" paliko įtakos gudams, ukrainiečiams, nors ir kitų lietuviškų šokių judėsiui savinamiesi ar jau "įsipilietinti" kai kuriose aplinkinėse tautose.

Lietuvių įtaka svetimiesiems buvo ryškiausia pagoniškaisiais laikais. Krikščioniškoji gadynė pristabdė ir vėliau visiškai sužlugdė lietuvišką genijų; priešingai, svetimosios įtakos pradėjo brautis į lietuvių net šokiais, pavyzdžiui polka iš Lenkijos ("Polskos"). Pagaliau tautiniai buvo tiek nusigyventa, kad nepriklausomybė prarasta šimtmečiams.

Su valstybės žlugimu žūva daug brangaus. Jei dešimtmetinės okupacijos trina viena ir įrašo, įpratina kita, tai šimtmetinės juo labiau ir daugiau. Todėl aš dažnai pagalvoju, kur dingo lietuvių kariški šokiai? Nesinori tikėti, kad taip karinga buvusi lietuvių tauta neturėjo savo kariškų šokių. Mūšiai, žygiai, grobiai, šventės ir džiaugsmas po viena kitą sekusių pergalių turėjo būti palydimos šokių. Jokių būdu neįtikėtina, kad lietuvių šokiai buvo vien gamtos motyvais. Jeigu kariškai nuotakai sukelti buvo kariškų dainų, (tokių ir dabar žinome), tai turėjo būti ir kariškų šokių.

Galimas dalykas, per šimtų okupacijos metų priešai mirtinai užgniaužė mūsų kariškuosius šokius. Jie, kaip dabar sovietai, gal leido šokti tiktaisinguosius šokius, atitraukiančius rijto mintį. Kariškieji lietuvių šokiai, manyčiau, buvo nesuderinami su okupantų politika, kas visai suprantama. Šitaip galvojant, "Blezingėlė", "Kepurinė", "Rugučiai", "Lenciūgėlis", "Kalvelis" ir kiti šokiai padėjo sužlugdyti lietuvių karišką nuotaką. Geriausiu atveju jie žiūrovus galėjo tik pasterizuoti.

Lietuvaitės tautiniuose rūbuose atrodo mielai. Ir vyrai neblogoi. Kartais jie lietuviškus šokius atlieka meniškai. Tada užsieniečiai žavisi "romantiška, taikia, švelnia, malonia žemdirbių lietuvių tauta, o tai aiškiai pastebima taip gražiuose tautiniuose šokiuose".

Ir mes patys jau įpratome, tiksliau tariant dar neatsikratėme, vergiškos galvosenos, migdančios tautinius jausmus. Stengiamasi daboti, kad viskas būtų švelnutėliausia, kaip bažnyčia moko, kaip lietuvių

priešams patinka. Grimstama atleidžiant niekadėjams visas piktadėjystes ir tai laikoma, stačiai, šventa palaima.

Ne su šia diena baigsis lietuvių tauta. Būsimų metų virtinės, tikėtina, įrašys daugiau teigiamybių dar baltuose istorijos lapuose. Nors senųjų žmonių posakis "koliai saulė patekės, rasa akis išės" nėra per daug džiugus...

Kalbant apie dabartį, įvairiuose kontinentuose yra tankus lietuviškų tautinių šokių grupių tinklas, kurių dalyviai dirba gražų kultūrinį darbą. Itin pasveikintini jų vadovai. Apie vieną tokį čia ir noriu parašyti. Tai vyras, toje srityje nudirbęs labai daug, bet dėl savo tylumo ir kuklumo toli gražu nepakankamai lietuviams žinomas ir įvertintas. Jis paliktas, tarsi, vienas svetimoje girioje malkų kapoti.

Vytautas F. Bieliajus Ameriką moko lietuviškų šokių

Vytautas F. Bieliajus yra suvalkietis, gimęs 1908 m. prie pat Išlaužo (Prienu link). Ten praleido ir jaunystę: prie tankių spygliuočių miškų, prie pašlaitėse žydinčių pievų, prie vėžių pilnos šventupės, kurią vasarą gali peršokti, pavasarį jos vandenų platybės šūviais nepasiekiamos; ir prie aukštakrantės, karklynuotos Jesios, kurios tyliose, giliose pakrantėse lydekos būriais miega.

Prakopęs tuziną metų atvyko į JAV-es. Jau 1930 m. pradėjo mokyti lietuvių tautiškus šokius. Per tuos 25 metus Vytautas F. Bieliajus apkeliavo daugumą JAV universitetų, aukštųjų mokyklų. Taip pat ir ištisą eilę Kanados mokslo įstaigų. Be lietuviškų, jis moka ir daugelio kitų tautų šokių, ne vien europietiškus, bet ir azijatiškus. Dažnai vienoje vietoje moko net kelių tautų šokius.

Per tieką laiko V. F. B. gero-

kai išpopuliarėjo amerikiečių universitetuose, koledžuose. "Ar jūs pažįstate 'Lithuanian Vyts', Ameriką mokantį viso pasaulio tautinių šokių?" — panašiai ne vienas amerikietis paklaus.

Lietuvių tautinių šokių istorijoje, kurią kas nors kada nors parašys, Vytautas F. Bieliajus, neabejotinai, užims ryškia vietą. Jis yra įsteigęs ir ilgus metus vadovavęs lietuvių tautinių šokių grupėms, jų tarpe ir populiariajai "Ateičiai", kuri ir dabar gražiai tebesireiškia Chicagoje, Ill. Šiuo laiku V. F. B. tautinių šokių grupę "Viltis" turi San Diego, California. Gegužės 19 d. jie statė veikaliuką "Rugiapiūtės romantika Lietuvoje", kurią turėjau malonios progos stebėti.

"Viltis" yra unikumas: tai gal vienintelė pasaulyje mūsų tautinių šokių grupė, sudaryta iš nelietuvių! (Be jo pačio ir vienos lietuvaitsės.) Todėl ir vadintina ne lietuvių tautinių š. grupe, bet lietuviškų t. š. gr.

Reikia stebėtis vadovo sugėbėjimais, suburti įvairių tautybių jaunimą į lietuvišką vienetą, jei taip galima išsireikšti. Ir dar svetimoje žemėje, tokioje didelėje valstybėje, kur nuolatos matome priešingai vykstant: kitos tautybės nuslenka į jų katilo dugną ir išverda tyrelę.

Kalbėjau su keliais "Vilties" lietuviškų t. šokių gr. dalyviais (jų viso yra apie 20). Ten priklausančias angliškai kalbantis jaunimas yra margiausios kilmės: vokiečių, lenkų, čekų, anglų, prancūzų ir tokie, kiti jau keliomis eilėmis suaugę su Amerikos žeme. Jie labai patenkinti vienetu. Kiekvienas ne tik gerai moka lietuvių tautinių šokių melodijas, bet ir bendrai nusimano lietuviškuose reikaluose. Minėtime veikaliuky vieną pagrindinių rolių turėjo šiemet gimnaziją bebaigęs Frank Raybern, malonus airių-škotų kilmės jaunuolis, kitais metais studijuosias inžineriją. Jis ne tik savo draugams pasakoja,

bet kartą net viešą pranešimą savo gimnazijoje laikė apie Lietuvą.

"Rugiapiūtės romantika Lietuvoje" vyko didokoje, gražioje graikų salėje. Rajonas geras. Aplinkui parkai, muziejai. Netoliese gatvėje stovi 1684 metų senumo nupiauto milžinmedžio gabalas. Reprerzentacinės ispanų statybos paminklai bažnyčiose, rūmuose. Nuo aukštumos matai išklostytą miestą.

San Diego, Calif., lietuvių ne daug. Todėl ir vaidinimas visur skelbiamas angliškai: "Harvest Romance in Lithuania". Dalyvių sąrašas: Sophie Kazlauskas, Frank Raybern, Scotty Hatch, James Oldfield, Maude Sykes, Fred Mantaufel, Elizabeth Ullrich, Fred MacIntyre, Eleonore Conger, Evelyn Provaznik, Valerie Osborn, Tessie Van Den Akker, Patti Ronda, Sonia Provaznik, Helen and Teresa Kusnierczyk, Frank Provaznik, William Kindt, Paul Wyatt. Vadovybė Vyt. F. Bieliajus, jis ir užkulisiuose armonika melodavo. Akordeonu grojo Eddie Valentine. Sufleris Vivian Woll. Scenos tvarkytojas Robert Jilison.

Veikalėlio pagrinde lietuvių taut. šokiai ir liet. taut. dainos. Jų daugumą dainavo angliškai (lietuviška melodija), bet 7 dainas išpildė lietuviškai. Aš pirmą kartą girdėjau svetimtaučius dainuojant lietuviškai. Iš nustebimo sėdėjau žado nutojęs. Juk tai lietuvių kultūrinės ekspansijos pavyzdys! Tarimas pakenčiamas, kai kurių net neblogo.

Pranešėja išsamiai paskaito apie Lietuvą, jos papročius, puikiąsias dainas, spalvinguosius šokius. Pakyla uždanga. Gražus pabaigtuvinių būrys, visi apsirėdę lietuvių tautiniais rūbais, dainuodami lietuvišką pabaigtuvių dainą, nuo įeinamųjų durų eina per salę į sceną. Jie ten dainavo ir šoko sekančiai: Gieda gaideliai, Rugučiai, Vaziavau dieną,

(Tęsinys kitame psl.)

Tautinių šokių grupės "VILTIS" dalis dalyvių repetu. "Rugiapiūtės romantiką" Lietuvoje", — San Diego, California, 1955 m. gegužės mėn.

(Tęsinys iš 10-to psl.)

Žvirblelis, Pamylėjau vakar,
O kas sodai, Voveraitė, Žiogel-
liai, Mikita, Kepurinė, Antkal-
no mūrai, Blezdingėlė, Kubi-
las, Malūnas.

Antroje, piršlybų, scenoje
nemaža lietuviškų papročių
(anglų k.) ir: Tykiai, tykiai
Nemunėlis teka, Iš rytų šale-
lės, Ko liūdi, Sėjau rūtą, Mo-
čiute, širdele, Sadutė, Ačiū,
tau, močiute. Užbaigama tėvų
palaima.

Trečioje dalyje: Ilgiausių
metų, Vestuvių polka, Jonke-
lis, Lenciūgėlis, Oželis, Sukti-
nis, Nuėmė vainiką, Bus mer-
gytė man, man, Jau laikas
skirtis, Klumpakojis.

Žiūrovai, kurių buvo pilnu-
tėlė salė, apie 350, karštais
plojimais išreiškė savo pasi-
tenkinimą. Iš jų lietuvių buvo
kefiliolika, gal pora dešimčių.
Pertraukų metu, du kart, pra-
nešta apie jaunimo peticiją
JAV prezidentui D. Eisenho-
weriui, tikslu pagreitinti Lie-
tuvai nepriklausomybės atga-
vimą ir lietuvių naikinimo su-
stabdymą. Daugybė dalyvių
pasirašė, kiti net paėmė peti-
cijų lapų, parinkti parašus
tarp draugų.

Pagrindiniai San Diego ame-
rikiečių laikraščiai "Indepen-
dent" (geg. 10 d.) ir "Union
Tribune" (gegužės 13 d.) apie
"Vilties" vaidinimą davė šiltus
straipsniukus, abejį patalpin-
dami po gražią lietuvišką nuo-
trauką, per dvi skiltis. Viltie-
čiai lietuviškus rūbus užsisakę
iš Chicago, arba vietoje pasi-
gaminę. Be kitko, jų vyrai tu-
ri net senoviškas lietuviškas
vyžas įsitaisę.

"Vilties" žurnalui 15 metų

Vytautas F. Beliajus 1942 m.
Fairhope, Alabamos valstijoje,
pradėjo spausdinti informaci-
jas apie įvairių tautų šokius.
Ačiū Vytauto viltiniam atka-
klumui, šiandien jis gali pa-
grįstai didžiulis jau 15-tus
metus redaguojas ir leidžias
žurnalą "Viltį", išaugusią į ma-
loniai apipavidalintą leidinį,
puikiu popieriu, švariai atro-
dančiomis nuospaudomis.

Tekstas anglų k., bet kiek-
viename nr. ne tik parašyta
apie Lietuvą, lietuvių, bet ir
vis koks lietuviškas žodis, sa-
kinys įterpiamas. "Vilties"
žurnalas pavadintas folkloro,
tautinių šokių ir lituanistikos
žurnalu. Spausdinamas 6 kar-
tus į metus, 28 psl. Šių metų
1 Nr. skirtas ukrainiečiams, 2-
sis lietuviams (apie tą net
mūsų spauda rašė), 3-sis grai-
kams. Graikiškame nr. bent
pora dešimčių sykių minima
lietuviškieji reikalai. Ten pa-
tiekti ir kai kurių lietuvių
"Vilčiai" atsiųsti sveikinimai:
Lietuvo Igalioto Mnisterio P.
Žadeikio (net su Vyties ženkl-
lu), Lietuvos konsulo Dr. P.
Daužvardžio, J. J. Stuko (Hill-
side, N.J.) ir kt. Įdėta prof. A.
Varno nuotrauka — darbo me-
tu.

"Vilties" žurnalas turi skai-
tytojų kiekvienoje JAV-ų val-
stijoje, taip pat siunčiamas į
Europą, net Afriką. Dauguma

jo skaitytojų yra ne lietuviai,
net ne lietuvių kilmės. Išspaus-
dinus kurios tautybės numerį
— jį tie tuoj užsisako, išsky-
rus... lietuvių, kurie, tarsi,
nekreipia dėmesio. Juk ten ne
vien apie lietuvių vieną kar-
tą, bet nuolatos, kiekviename
numeryje rašoma, lietuvių re-
daguojamas, viršelis lietuvišku
vardu ir lietuviškais ornamen-
tais papuoštas.

Teisintinamasi, kad nedaug
lietuvių įvairių tautų šokiais
domisi. Be jeigu taip, tai kuo
lietuvių domisi? Teatru? Gra-
fika? Poezija? Novelem? Ta-
pyba? Skulptūra? Kinu? Ar-
cheologija? Muzika? Kosmo-
grafija? Jūrininkyste? Astro-
nomija? Publicistika? Jeigu
vis ne ir ne, tai kuo, pagaliau?
O jeigu domimasi neminėtinu
dalyku, ar tai yra pasididžiuo-
tinai, pagarbus "įpratimas?"

Jeigu žmogus nesidomi kuo
nors aukštesniu, tai kuo jisai
skiriasi nuo tų žemės gyventojų,
kuriems likimo teleista sli-
dinėti siauručiu žaislo pa-
viršiuje? Jei sugrįžęs pilietis
tegalvoja televiziją žiūrėti, ar
nuvirtus ant minkštasuolio alų
gurkšnoti, ar koku vaksu ma-
šiną ištrinti — ar tai pavadin-
sime kilnumu, kultūringu lai-
ko sunaudojimu?

V. F. Beliajaus žodžiais, iš
įvairių tautybių užsisakiusių
jų lietuvių yra... patys pas-
kutiniausieji, mažiausieji. Ne-
bent taip "slapstyti", kad
Steikūnai išsirankiovuotų į
McSteiken, Vilnius į Williams,
o Gudačiai į Goodman. Bet
tokiems tipeliams jūros-ma-
rios iki kelių ir jie tautiškų
šokių, išskyrus "Dolerinį" (šo-
kamas susikibus su žmonele),
nepasiges.

O jeigu kas apsigalvotumėte
— galite nusiųsti du doleriu
"Vilčiai": 1540 10th Ave., San
Diego 1, Calif. Su dėkingumu
jums bus visus metus siunčia-
ma "Viltis". Iki šiol ten lietu-
viškąją dalį, bemaž be išim-
ties, tempia vienų vienas Vyts
Beliajus. Susimylėtumėte pa-
rašyti — jam būtų parama, o
įvairiataučiams skaitytojams
naujos žinios apie Lietuvą.

CHICAGOS ŠVARIASIAS IR
MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

**CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.**
Persiuntimai į Lietuvą
ATDARA NUO PIRMAD.
IKI PENKTADIENIO
9:00 ryto iki 4:30 po pietų.
Siuntiniai priimami
TIKTAI SUSITARUS.
Pirm atvykstant telefonuikit
dėl susitarimo.

**CENTRAL PARCEL
SERVICE, INC.**
220 SO. STATE STREET
CHICAGO 4
Tel.: WAbash 2-9354

Skaitvkite "N-nas"

11 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, JUNE 23, 1956

PRADĖK TAUPYTI ŠIANDIEN, - TURĖSI RYTOJ!

TAIGI PRADĖK TAUPYTI ŠIOJE LIETUVIŠKOJE ISTAIGOJE.
Kiekvieno taupytojo indėliai yra apdrausti iki \$10,000.00.

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N.

4071 Archer Ave. Tel.: LAFayette 3-8248
(į vakarus nuo California Avenue)

CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad., Antrad., Penktad. ir Šeštadienį 9:00 ryte iki 4:30 val. po pietų.
Trečiad. 9:00 ryte iki 12 val. dieną. Ketvirt. 9:30 ryte iki 8:00 val. vak.

Papuoškite savo kambario sieną

Vytauto Didžiojo laikų

LIEUVOS ŽEMĖLAPIU

Šis žemėlapis Jums ir Jūsų svečiams visada primins Jūsų
gimtoje krašto galią ir didybę dar taip netolimoje praeityje.

Keliomis spalvomis atspausdo, 21x24 inčių dydžio žemėla-
pio kaina \$2.00. Siųskite čekį ar money orderį:

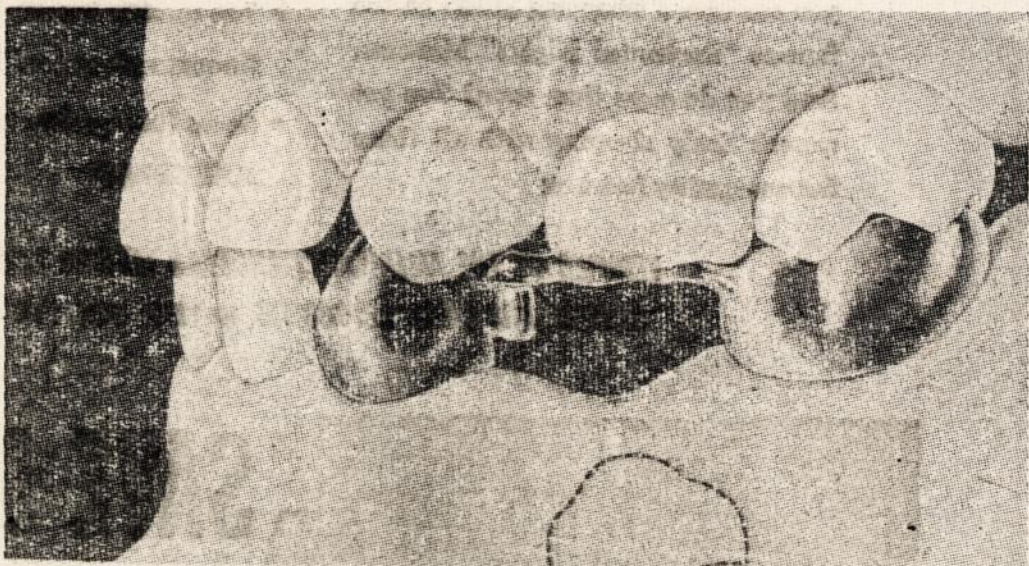
Naujienos, 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

BUICK'AS

LIETUVIŠKAS

AUTOMOBILIS

kesnį ir tikresnį įvairių ligų vaizdą. Čia įdedame vieną iš tų
ilustracijų su atitinkamu parašu:

KAIP APSISAUGOTI NUO LIGŲ?

Dr. Anthony J. Gussen (Gustainis) savo neseniai išleis-
toje knygoje "Dantys, jų priežiūra, sveikata ir grožis" įtiki-
nančiai vaizduoja bendros sveikatos priklausomumą nuo mi-
tybos ir dantų sveikatos stovio.

Gausios iliustracijos padeda skaitytojui susidaryti aiš-
Yra daug pavojingų ir sunkių ligų, kurių galima būtų išveng-
ti, tinkamai parenkant mitybą ir rūpestingai prižiūrint dantis.

Šią naudingą ir įdomią, gražiai išleistą ir įrįštą, knygą
galima gauti Naujienose, 1739 So. Halsted St. Kaina \$4.00.

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Siunčiame dėvėtus ir naujus drabužius, medžiagas,
vaistus ir maisto produktus. Senus ir naujus daiktus
priimame ofise. Galima siųsti ir paštu.

Visi siuntiniai siunčiami su jau apmokėtu muitu,
ir pristatymas garantuojamas.
REIKALAUKITE KATALOGŲ.

Taip pat siunčiame daiktus užsakomus Anglijoje.
Siuntiniai pristatomi gavėjui 5-6 savaitėlių bėgyje.

T. KUCZEWSKI & CO.

4035 SO. RICHMOND STREET Tel.: FRontier 6-6399

Ofisas atdaras: Nuė pirmad. iki šeštad. nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak.

GREATEST SALE EVER

repeated
by insistent
demand

Sealy

"ENCHANTED NIGHTS" MATTRESS

BUTTON-FREE TOP . . . NO BUTTONS, NO BUMPS, NO LUMPS!

Yes, you asked for it! When Sealy ran this record-breaking sale last year, our factories couldn't keep up with the demand! Once again—for a limited time only—you can save a whopping \$19.55 on the famous "Enchanted Nights" Mattress. And you do more than save! You get superb Sealy sleeping with all these famous quality features:

- Extra high coil count!
- Pre-built borders for years of longer wear!
- Smart decorator design ticking!
- Top quality innerspring unit for the healthful firmness pioneered by Sealy!
- Same fine quality matching box spring—JUST \$39.95!

VERIFIED BY THE AMERICAN STANDARDS TESTING BUREAU TO GIVE
SERVICE AND WEAR BEYOND ITS 10 YEAR WRITTEN GUARANTEE

© SEALY, INC. 1956

CONVENIENT TERMS!

SAVE \$60 on America's favorite 'round-the-clock furniture!

Sealy

GOLDEN SLEEPER
with \$59.50 Quality "Enchanted Nights" Mattress

- Exciting lines — "Just Right Seating Height"!
- 10 second conversion from sofa to bed!
- Decorator-designed fabric in choice of colors!
- Opens to full size bed—sleeps two!

\$259.50 VALUE

\$199⁵⁰

during Sealy's
GOLDEN SLEEP SALE

SOLTIS

HOME APPLIANCES AND FURNITURE

2647 West 51st Street

Tel. HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

12 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, JUNE 23, 1956